

Передбачення гуру ГУРу б'ють у штангу

Західні партнери не в захваті від публічної бравади генерала Буданова

» стор. 4

«Говоріть! Ми вас бачимо!»

У громадах Полтавщини впроваджують послугу перекладу жестової мови по відеозв'язку

» стор. 10

«Корова кольорова паслася на лугах»

Як міське подружжя почало розводити у селі велику рогату худобу

» стор. 8—9

Україна молода

Середа, 4 жовтня 2023 року

№40 (5952)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 36,568 грн
1 € = 38,872 грн

Дитино, це війна

Як забезпечити молоде покоління від впливу токсичного інформаційного простору

» стор. 6

Святослав Літинський
активіст

«Виходить, що всі бюджетні витрати, які ми маємо, формуються не з наших прибутків, а з коштів, які нам люб'язно надають Європа та США. І ми ці чужі гроші, замість того щоб конвертувати у свою безпеку й перемогу, вкладаємо у якісь нісенітниця на зразок барабанів в укритті. Ось це мене обурює».

■ ПРОТЕСТИ

Спочатку дрони — потім стадіони

Активісти переконують розпорядників бюджетів, що в пріоритеті — забезпечення армії

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Організована львівським волонтером Святославом Літинським протестна акція «Спочатку дрони — потім стадіони» виходить на інший рівень. Проведено чотири мітинги і відповідна петиція, яка на сайті президента набрала 25 тисяч голосів, ще не дали бажаного результату. Саме тому Святослав Літинський повідомив про нову ініціативу, що буде реалізована вже цієї п'ятниці.

«Я виснажився, інші люди теж, — написав активіст на своїй сторінці у фейсбуці. — Отже, поточний метод недовірливий. Треба підняти ставки. Все ще в законній площині. На наступному мітингу 6 жовтня о 16:30 робимо публічне відеозвернення до президента Володимира Зеленського. Якщо ти особисто не прийдеш і не підтримаєш звернення, то ми будемо мати нові стадіони, але не будемо мати забезпечення армії».

Перший мітинг відбувся місяць тому і проходив у форматі одиночних пікетів. Майже 60 львів'ян вийшли з плакатами порізно, оскільки під час режиму воєнного стану масові зібрання заборонено. Втім, як з'ясувалося, навіть сьогодні, коли на фронті катастрофічно бракує озброєння, відірвати місцевих чиновників від їхніх традиційних годівниць досить непросто.

Святослав каже, що організувати акцію «Спочатку дрони — потім стадіони» його змусило рішення Львівської міськради направити 17 мільйонів гривень на створення алеї-вишиванки. Причому ця новина стала останньою краплею у чаші терпіння, оскільки таких ідей в очільників міста (і не тільки Львова) дуже велика кількість. «Кам'яно-Бузька міська рада виділила 117 мільйонів гривень на побудову спортивного комплексу, — розповів він порталу «Твоє місто». — Хіба в нашій державі все так добре, що ми можемо розвивати спорт? У нас війна! Якщо витратимо гроші на некритичні потреби, нас урешті-решт завоюють».

Калькуляція тут проста. За словами пана Літинського, минулого року його волонтерському проєкту вдалося зібрати понад 16 мільйонів гривень. На ці кошти було придбано 160 автомобілів, які вкрай необхідні армії. Тобто алея вишиванок коштує дорожче. А ще у списку сумнівних витрат є розбудова на кшталт спортивної їдальні в Кончі-Заспі (88 мільйонів), ліжкорольної траси на Львівщині (96 мільйонів), дороги до приватного курорту (600 мільйонів) або, скажімо, придбання «золотих» барабанів для київського укриття.

Загалом склалася дивна ситуація. Президент їздить світом, вимагаючи від урядів іноземних держав регулярної військової допомоги, а тим часом місцеві бюджети формуються так, ніби війни в країні немає. «Тут дуже все просто: в Україні доходи бюджету знизилися чи не на 30 відсотків, а витрати на армію зросли, — підсумовує Святослав. — Виходить, що всі бюджетні витрати, які ми маємо, формуються не з наших прибутків, а з коштів, які нам люб'язно надають Європа та США. І ми ці чужі гроші, замість того щоб конвертувати у свою безпеку й перемогу, вкладаємо у якісь нісенітниця на зразок барабанів в укритті. Ось це мене обурює».

Нагадаємо, що 2 вересня в Одесі біля будівлі мерії збиралися активісти зі схожими плакатами. Вони вимагали скасувати тендери на реконструкцію Київського райсуду та Театру юного глядача за гроші міського бюджету і передати їх на потреби ЗСУ. Подібні акції в Україні триватимуть і далі. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров у своєму Telegram подякував операторам БПЛА за титанічну роботу, яку вони провели минулого тижня. «Армія дронів уразила рекордну кількість російської артилерії, — повідомив він. — У росіян — мінус 69 гармат і 17 самохідних артилерійських установок. Більше ураженої арти — менше снарядів по позиціях наших військових та прифронтових містах».

Загалом оператори безпілотників за цей період знищили 220 одиниць ворожої техніки, серед якої 33 танки, 41 вантажівка та багато іншого обладнання. Найгабаритнішою мішенню став авіазавод у Смоленську, де виробляють ком-

Людмила НІКІТЕНКО

На Тарасовій горі днями побували учасники Світового конгресу українців зі США та Нідерландів. Разом з ними — третій президент України Віктор Ющенко з дружиною Катериною.

Як повідомляють у Шевченківському національному заповіднику, під час «круглого столу» «Канів. Шлях до себе» гості обговорили формування візії майбутнього повоєнного Канева, Черкащини та України загалом. Такий суспільний діалог, уточнюють, — своєрідне проектування щасливого майбутнього нашої країни.

Того ж дня учасники «круглого столу» заклали в Нижньому парку біля підніжжя Чернечої гори капсулу майбутньої інсталяції «Храм серця». У ній, окрім послання до майбутніх українців, і копія «Великого бурштинового серця України» як символу української незламності, привезена Галиною Симхі, очільницею Міжнародного благодійного фонду «Українська родина». Оригінал «Великого бурштинового серця України» на початку війни пані Галина, коли рашисти увійшли в її рідну Бучу, закопала у промерзлу землю під дубом. Так уберегла від ворога, і наразі це серце є одним із символів української незламності.

Як розповідає «Україні молодій» Валентина Коваленко, в. о. директора Шевченківського національного заповідника, наразі з благодійним фондом «Українська родина» було підпи-

■ НА ФРОНТІ

До них прилітало

Наша Армія дронів уразила рекордну кількість рашистської артилерії

поненти до ракет Х-59. Дальність їхнього польоту досягає 300 кілометрів, тому рашисти ці боєприпаси використовують для обстрілів прикордонних областей — Чернігівської, Харківської, Запорізької, Херсонської. Долітають Х-59 і до центральної Дніпропетровщини. Тепер їх стане менше.

Армія дронів наразі прино-

сить чимало проблем також окупантам, що засіли в Криму. За даними представника Головного управління розвідки Міноборони Андрія Юсова, півострів став для них найбільш проблемною і вразливою ділянкою. Рашисти постійно звітують «нагору» про зміцнення системи оборони, але життя там нагадує пекло. Все це свідчить про те, що

оркам критично не вистачає систем ППО, аби захистити не лише окуповані, а й свої території. Демілітаризація росії, на думку пана Юсова, триватиме до завершення агресії проти України.

Водночас на Запорізькому напрямку артилерія ЗСУ провела вдалу спецоперацію. Точні координати їм передали розвідники груп «Скажена панда» і «Святій», які тривалий час відстежували переміщення орків через село Новомиколаївка Токмацького району. Рашистам прилетіло саме у той момент, коли вони перекидали з півдня на північ 16 БМП та 2 КАМАЗи. Не виключено, що там спалахнула і велика кількість БК, оскільки після точного удару навкруги все горіло та щось вибухало кілька годин поспіль. ■

■ СВЯТИНИ

Буча, Канів і СКУ

Біля Чернечої гори заклали капсулу майбутнього «Храму серця»

Учасники Світового конгресу українців разом з президентським подружжям Ющенко прямують до Кобзаря. Фото надане Шевченківським національним заповідником.

сано угоду про співпрацю. «Наступного року будемо відзначати 210-ту річницю від дня народження Тараса Шевченка. Тож у рамках цієї річниці попередньо планується встановлення малої архітектурної форми «Храм серця». І нова інсталяція буде задіяна в туристичному маршруті заповідника», — говорить пані Валентина.

«Дякую Галині Симхі за ідею проєкту «Канів. Шлях до себе». Щиросердечною настрою додав третій президент України Віктор Ющенко. Спільно працюємо на Перемогу: зберігаємо і посилюємо духовні блокпости української України», — підсумовує в. о. директора Шевченківського національного заповідника. ■

■ ВТРАТА

Відданий народній музиці

Пам'яті Андрія Вереса, завдяки якому українська пісня збирала оплески у десятках країн світу

Віктор ЮЩЕНКО

Не стало мого друга, душі української пісні — народного артиста України Андрія Вереса.

Чотири десятиліття Андрій заснував і вирощував до вищої майстерності численні творчі гурти, долучився до створення відомого в світі ансамблю «Калина», створив 1989 року й був художнім керівником славнозвісного чоловічого гурту «Козацькі забави», в останні роки опікувався ще і місцевим жіночим хором «Перлина Петропавлівки».

Очоловав Київський академічний театр українського фольклору «Берегиня».

Все своє життя Андрій був щиро відданий одній ідеї — розкриттю потенціалу української музики, ук-

раїнської пісні. Він невтомно засновував і виводив на високий професійний рівень ансамблі і гурти, вірив у виконавців, вирощуючи у них любов до співу і любов до сцени.

Завдяки його ентузіазму українська пісня відроджувалася на Київщині з кінця 1980-х років та збирала оплески у десятках країн світу до останніх днів його активного творчого життя — від Польщі, Нідерландів та Великої Британії до Перу, Еквадору чи Південної Кореї. Його музична дипломатія зробила багато для інтересу до України, для її сприйняття у світі як країни талановитої, батьківщини унікальної культури з міцним корінням.

При відданості народній музиці — мав широкий діапазон творчих ідей і задумів, сміливо йшов на творчі експерименти, переступаючи стерео-

Андрій Верес і Віктор Ющенко. Фото з власного архіву.

типні сприйняття. Цим візіонерством відкривав майбутнє для української культури, яку багато хто прагнув залишити в архаїчному заммиранні.

Останніми роками він багато допомагав Збройним силам, підтримував патріотичний дух на фронті, серцем вірив у перемогу, якої, на жаль, не судилося побачити. Андрію, ти так багато зробив для України впродовж усього свого життя. Твоїм артистам,

твоїм козакам, всій українській культурі, усій нашій родині, яка так тебе не вистачатиме.

Щиро співчуваю синові Максиму, дружині Галині, усій родині Вересів — ви були потужною опорою для Андрія, джерелом підтримки й енергії для його задумів. У ці скорботні дні згадаємо найбільш світлі моменти, проведені спільно. Молимося разом із вами, аби смиренно прийняти цю гірку втрату. ■

Тетяна РУДЕНКО, Ірина СТУС

■ Є ПРОБЛЕМА

Син без матері

Чому 1,5 відсотка дітей живуть в інтернатах?

Існує сумна статистика: щороку в середньому 10 тисяч дітей набували в нашій країні статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування. До повномасштабної війни в інтернатних закладах цілодобово перебували близько 50 тисяч дітей. Про це нещодавно йшлося в Києві на презентації «Забезпечення права кожної дитини на сім'ю — важлива складова підготовки до вступу до ЄС».

«Ці молоді люди, які потім залишають такі заклади, стають соціально неадаптовані. Вони нещасні самі і роблять нещасними своїх дітей, бо не мають навичок любові. Цього треба вчитися, і сім'я вчить», — сказав Сергій Лукашов, директор благодійного фонду «СОС Дитячі Містечка».

Одне із завдань суспільства — необхідність рестарту реформи деінституціалізації як невід'ємної складової євроінтеграції та розвитку людського капіталу України. Як пояснила модераторка зустрічі, журналістка Наталія Соколенко, інституціалізація — це коли дитину, яка через різні причини залишилася без біологічних батьків, замість того, щоб відправити в іншу сім'ю, хтось вирішує відправити в бездушну, холодну, проблемну для сучасного світу інституцію під назвою «інтернат».

«Таких дітей в Україні 1,5%, і це та проблема, на яку вказують у Єврокомісії», — зазначила Наталія Соколенко. Саме для зниження таких масштабів державі потрібно провести деінституціалізацію, процесу має сприяти громадянське суспільство.

Як успішний приклад було представлено досвід саме «СОС Дитячі Містечка». З початку повномасштабного вторгнення завдяки зусиллям цієї організації понад 270 дітей отримали нові родини — прийомні сім'ї та ДБСТ (дитячий будинок сімейного типу), а понад 5 тисяч дітей залишилися у рідних сім'ях та отримують належне батьківське піклування. Крім того, 325 тис. 108 дітей та батьків отримали допомогу організації у вигляді сервісів, грошової і гуманітарної підтримки. Також вдалося залучити мільярд гривень, що дало можливість створити 12 соціальних центрів, 56 дитячих просторів та кімнат, 5 пси-

Учасники обговорення.
Фото надане організаторами.

хосоціальних команд у різних областях України.

«Сором залишатися у старих рамках. Ми мусимо реалізувати реформу деінституціалізації, хоч це складно», — зазначив Сергій Лукашов і наголосив, що реформа деінституціалізації особливо важлива в нинішніх умовах, коли потрібно повертати українських дітей — із тимчасово окупованих територій, примусово вивезених, внутрішньо переміщених.

«Після перемоги наша система піклування має бути кращою, ніж до війни. Ми маємо повертати дітей в умови кращі, ніж до війни», — зазначив Сергій Лукашов. Для підтримки усиновлювачів, які прийняли дитину чи дітей до себе в родину, в 2023 році сума допомоги становить

від 7 тис. до 33 тис. грн. Для її отримання потрібно звернутися в соціальні центри «СОС Дитячі Містечка», контакти є на сайті організації або у служби у справах дітей за місцем проживання.

Менеджерка проекту «Право на сім'ю» Антоніна Загроцька каже: «У нашому проекті пілкуються 6 громад у Київській та Івано-Франківській областях, де ми показуємо модель і готуємо фахівців із соціальної роботи. Тих фахівців, які ухвалюють рішення у громадах». І додала: «Усі діти — наші» — це гасло влучно відображає наше бачення: українська сім'я буде щасливою, повною, повноцінною. І це бачення має відобразитися і в світогляді українського суспільства, і в чинному законодавстві».

■ АРТ-ПРОСТІР

Київські вібрації у Відні

Художниця FI DO надихається Трипільською культурою

Українська мисткиня FI DO у Відні.

Мирослава МАКАРЕВИЧ

В Австрії відбувся Віденський тиждень дизайну (Vienna Design Week), в основній програмі якого вперше було представлено вироби українців. Роботи презентували в проєкті «Київські вібрації. Що має значення?». Серед представлених у Kyiv vibes | What matters митців вирізняється художниця-самоучка FI DO.

Філологиня за фахом, але художниця у душі, через ґрунтовну самоосвіту, незупинне самовдосконалення знайшла свій особливий стиль живопису і життя. Творчість FI DO щира й тепла. Кожна картина чи етюд — колористична поезія або поставангардна історія — вихоплена з життя. На початку повномасштабного вторгнення росії в Україну FI DO знайшла тимчасовий прихисток власне у Відні.

Українська художниця на Віденському тижні дизайну представила свої текстильні принти — незвичне поєднання метасимволів старовини та сучасної естетики. «Мої текстильні принти натхненні керамікою Трипільської культури, — розповідає мисткиня. — Чому Трипілля? По-перше, це красиво. Естетика малюнків трипільців ужиткової кераміки, як на мене, вкрай актуальна. Вона рухлива, повільно динамічна, поєднує різні лінії: рівно наповнені, тонкі, масивні хвилясті, симетричні й асиметричні. По-друге, загалом є бажання у час великого випробування бути на рівні глибин — наших глибин, українських, проте спільних для багатьох протокультур».

FI DO змалечку пізнавала культуру й побут абсолютно різних регіонів: народилася у мальовничому закарпатському селищі Міжгір'я, шкільні роки провела у Криму; блискучу кар'єру будувала та здобула ім'я як мисткиня у Києві. А на півтора року через драматичні воєнні обставини в Україні доля закинула до серця Європи, в яке завжди мріяла потрапити, але, звичайно ж, за інших обставин.

Серед знакових імен для художниці чільне місце посідає Фріденсрайх Хундертвасер — австрійський художник-новатор, архітектор та дизайнер, відомий на весь світ своїми художніми роботами, дизайнерськими експериментами, оригінальними яскраво-кольорово-казковими спорудами та чітко окресленою екологічною громадською позицією. Рівно за два тижні до повномасштабної російсько-української війни художниця у свій ювілейний рік здійснила давню мрію та приїхала до Відня безпосередньо познайомитися з творчістю австрійського генія.

Повертаючись до Києва за кілька днів до 24 лютого 2022 року, й гадки не мала, що вже за кілька тижнів знову приїде до Відня як шукачка прихистку. «Уся моя філософія вимушеної еміграції вкладається у два слова — утримуватись і витримувати. Нічого не дається просто, але просто ніколи й не було. То навіть не треба звикати до чогось нового. Ідеї стоїцизму є, певно, дуже нам зрозумілі за усіх часів, бо інакше як би ми вижили? Впливай на те, на що можеш, і викинь з голови усе, що тобі не підвладне. А підвладні нам передусім наші думки. Сказати це простіше, ніж зробити, але я не припиняю спроб».

Валентина ОЛІЙНИК

■ ОСВІТА

Переможна мова

3-поміж семи тисяч номінантів міжнародної премії у топ-50 найкращих вчителів увійшли українські педагоги

Людмила Таболіна з Харкова і Артур Пройдаков із Луганщини.
Фото з фейсбуку.

Вчителі української мови Артур Пройдаков і Людмила Таболіна потрапили до списку 50 найкращих учителів планети за версією міжнародної премії Global Teacher Prize. Цьогорічний рейтинг формувався з понад 7 тисяч номінантів зі 130 країн. Організатори зазначають, що всі їхні фіналісти відстоюють права дитини й інклюзивність в освіті, безболісне інтегрування мігрантів у класи, креативні здібності та почуття впевненості.

Людмила Таболіна — з Харкова, наразі викладає в одному з київських ліцеїв. Вона є куратором Євроклубу. Проводила кампанії з підвищення обізнаності про епідемію ВІЛ/СНІДу в Україні та країнах ЄС, ініціативи проти булінгу, години пам'яті жертв Голокосту та уроки гендерного виховання. Пані Людмила активно розміщує в мережі власні матеріали для уроків української мови та літератури. На початку повномасштабної війни, до того, як у Харкові відновили роботу громадського транспорту, під звуки вибухів і через численні блокпости чотири місяці ходила до своєї школи по 11 кілометрів.

«З першого дня війни її школу перетворили на притулок для мешканців сусідніх будинків, а 24 лютого вона сховала від ворога класні журнали, штампи, документи, особові справи дітей, працівників», — наголошують у Global Teacher Prize про Таболіну. На початку березня минулого року Людмила Таболіна від-

крила для місцевих жителів пункт харчування.

«Україні молодій» вона розповіла про особливих людей у її житті, які й прищепили їй любов до рідної мови і, звісно, до вчителювання загалом. «Це була моя мама, яка теж, як і я, закінчила філологічний факультет Харківського національного університе-

ту імені Василя Каразіна. І моя вчителька української мови Надія Павлівна, яка дуже багато вклала в нас — таких зросійшених дітей на той час», — розповіла Людмила Таболіна.

Артур Пройдаков — учитель з Луганщини. Залюблений в українську мову, він із самого дитинства починає тихий протест проти зрусифікованого середовища — активно слухає українську музику, читає українські книжки. «Любов до рідної мови у мені виплекала вчителька української мови та літератури в рідному місті Стаханов — Валентина Колодяжна. А вже згодом — Наталія Філоненко, викладачка літератури в університеті», — розповідає педагог.

Через початок російської агресії і масовий переїзд та переведення його студентів з коледжу, де викладав три роки, сам також переїздить на Сумщину, працює у звичайній школі. Свою креативність «навчання — через гру» у цей і наступний часи втілює в онлайн-курсі «Розмовляй», курсі «Подкасти з української літератури» та курсі з української літератури для 11-класників у рамках проєкту «Всеукраїнська школа онлайн».

ШПИГУНСЬКІ КОЛІЗІЇ

Передбачення гуру ГУРУ б'ють у штангу

Західні партнери не в захваті від публічної бравади генерала Буданова

Тетяна ПАРХОМЧУК

Так у нас наразі виходить, що топові особи країни, включно з президентом Зеленським, мають два образи: один — для міжнародного співтовариства, другий — для внутрішнього споживача. Для вжитку поза межами України ці образи більш доведільні: працюють переважно акторською харизмою, ніж інтелектом.

Усередині країни — здебільшого розчарування чималі частини раніше зачарованих співвітчизників. А той рівень підтримки, що малюють вітчизняні соціологи та придворні політологи, — то маска для міжнародних політичних паті.

Скажімо, навіть найнижчу підтримку, що її заміряли Володимир Зеленському фахівці Центру соціальних досліджень Сумського державного університету, — 55%, про що ми писали в минулому номері «УМ», — чимало наших читачів готові були закидати гнилими помідорами. Вони стверджують, що максимум підтримки, який наразі має чинний президент, — це 15%.

Але ж усі нині готуються до виборів. І начальник Головного управління розвідки Міноборони України Кирило Буданов, схоже, також намалював курс у велику політику. Недаремно ж головний шпигун країни, в якій іде війна на виснаження, вирішив прокачатися в темі політології. Острозької академії (місто Острого на Рівненщині). Він значиться першим у рейтинговому списку вступників 2023—2024 рр. на спеціальність «Політологія» на вечірню форму навчання. До цього в 2007 році Буданов закінчив Одеський інститут сухопутних військ. Ну а тепер керівник розвідки країни, в якій іде війна на виснаження, вирішив прокачатися в темі політології. Водночас таємні кулуарні опитування показали, що у Зеленського думають про використання культу Буданова, щоб урівноважити популярного головнокомандувача ЗСУ Валерія Залужного. Колеги генерала Буданова переконані, що йому судилося відіграти велику політичну роль, щойно настане мир. Ми ж обійдемося без пафосу. Зрозуміло, що певне політичне завдання Буданов і так виконує.

Фантазійні передбачення

Кирило Буданов здобув широку медійну популярність за час війни. Він був чи не єдиний із представників військового керівництва України, хто ще в листопаді 2021-го оприлюднив план на широке вторгнення, в тому числі й напад на Київ. І чимало заяв начальника ГУР щодо майбутніх подій на фронті та всередині росії, котрі, найімовірніше, він отримував від розвідників країносоюзниць, так чи інакше до певного часу справджувалися: і щодо деокупації Херсона, і щодо звільнення Зміїного, і про неможливість створити в нашій країні блекаут та інше.

А потім, можливо, партнери обрізали інформацію, аби Буданов не став знахідкою для ворожих шпигунів. Адже він легко оприлюднював свої прогнози корисних Україні подій, які нам і без нього іноді видавалися реальними, але постіжно кацапня — точною і точковою протидією — заважає їм здійснюватись.

Буданов і надалі як може тримає марку публічного провісника ходу війни, але передбачення вже не збуваються.

Як-от у липні 2022 року очільник Головного управління розвідки України заявляв, що перші перемоги України у війні проти росії українці побачать вже у серпні, а війна закінчиться 2023 року виходом України на її міжнародно визнані кордони.

У жовтні 2022-го Буданов припустив, що Збройні сили України ввійдуть на територію окупованого Криму вже до кінця весни 2023 року.

Минулого грудня голова ГУР заявив, що Україна поверне тимчасово окупований Крим комбінованим шляхом — військовою силою та дипломатією.

Не так давно, вже на початку цього року, Буданов казав, що до кінця 2023-го Україна зможе повернутися у свої державні кордони.

М'яко кажучи, бентежить ця говорильня. Та й узагалі важко згадати, в якій іще країні головний розвідник є настільки публічною особою в медійному просторі.

Ну що ж, поточна владна команда звикла вирішувати всі питання через телевізор і вважає своїх співвітчизників розумово неповноцінними, яким можна згодувати будь-яке інформаційне лайно.

Насправді сьогоднішні власті існуючі не мають нічого раціонального на меті, просто вони так звикли, і війна в їхньому світосприйнятті не змінила нічого.

Симпатяга для закордону

Однак приязніше Кирила Буданова сприймають за кордоном.

Британський журнал The Economist назвав його «українським шпигуном під шкірою кремля».

Журналісти видання стверджують, що начальник української військової розвідки Кирило Буданов страшенно дратує керівництво росії. Іноземна аудиторія називає колишнього спецназівця, 37-річного генерала Буданова архітектором операцій на території росії, що й зробило його великим подразником для кремля.

Як відомо, Україна не брала відповідальності за жодну з операцій на території росії. Але Буданов практично нехтує офіційною двозначністю. «Ми на війні. Дрони над кремлем показали світу, що російська оборона — це просто потьомкінське село», — прокоментував він журналістам.

Вважається, що начальник Головного управління розвідки Міноборони України генерал Кирило Буданов є однодумцем президента Володимира Зеленського і відіграє важливу роль у закулісних мирних переговорах.

З початку повномасштабної війни, як вважають міжнародні експерти, вплив Буданова в Україні зріс, тому вони припускають, що на нього в нас може чекати політична кар'єра. Також вони відзначають його холоднокровність перед ворогом та стійкість. Але ж він — розвідник. Таким і має бути.

Водночас помічники головного розвідника країни стверджують, що на нього було скоєно щонайменше 10 замахів.

Однак у генерала є противники як в Україні, так і за кордоном. Інші спецслужби турбуються про його силу та ресурси.

Шпигун широкого профілю

Під керівництвом Кирила Буданова Головне управління розвідки України стало автономним органом, і його команду жартома називають угрупованням «поза законом».

Навіть друзі описують начальника військової розвідки як складну людину. Декому з ним важко ужитися, він категорично не сприймає чужу думку, якщо вона йде врозріз із його власною, навіть якщо й має певні точки дотику.

Шпилька під шкірою кремля, голова ГУРУ Кирило Буданов. Фото з сайту korrespondent.net.

Зазначають, що молодий Буданов не раз сперечався зі старшими командирами, якщо вважав їх неправими.

Проте його симпатії розповідають, що генерал Буданов — майстер інтелектуальних ігор у зовнішньому світі, але ніколи не поширював це на колеги.

Рішення президента Володимира Зеленського у 2020 році підвищити маловідомого воєначальника для багатьох стало несподіванкою. Але всередині служби ім'я Кирила Буданова вже було ледь не легендарним.

Кремль на той час також уже знав про нього як про майстра шпигунської мережі.

Скажімо, Буданова відзначали як командира рейду в 2016 році зі знищення вертольотів на базі у Джанкої (окупований Крим). Операція на задньому дворі російських спецслужб була зухвалою. На виході група Буданова вступила в бій з російським спецназом, ліквідувавши кількох осіб, зокрема високопоставленого офіцера.

Очоловивши воєнну розвідку, Буданов дотримується позиції «можливо все». Місія з порятунку афганців та інших іноземних громадян з Кабула у 2021 році принесла йому визнання. Але головний слід він проклавав собі у момент повномасштабного вторгнення росії. У перші дні, коли в Києві діяли диверсанти, багато хто бачив, як генерал бігав з автоматом по Рибальському острову.

Саме йому офіційно приписують керівництво найважливішими операціями в аеропорту Гостомеля, в Ірпені та Мощуні, на околицях Києва, які зупинили наступ росіян. Стверджують, що він направив рятувальні гелікоптери в обложений Маріуполь і сам брав участь у багатьох фронтних операціях.

Бравада не до смаку

Західні партнери характеризують його як прямолінійного та невідкупного граждя. За словами Філіпа Інгрема, колишнього полковника британської військової розвідки, зараз Буданов більше працює з американською та британською розвідками, ніж з німецькою чи французькою. Однак його браваду схвалюють не скрізь.

Згідно зі злитими секретними документами ЦРУ, іноземним розвідкам довелось втрутитися, щоб перешкодити Буданову віддати наказ про напад на Москву в річницю широкомасштабного вторгнення у лютому. Рейди всередині росії посилюють побоювання союзників щодо провокації ядерної держави, і заяви генерала про

майбутній розпад РФ роблять те саме.

Буданов наполягає на тому, що мир неможливий без стратегічної поразки росії та переформатування влади у ній.

Це щирість та своєрідна провокація майстра інтелектуально-шпигунських ігор.

Водночас головний розвідник стверджує, що тривала війна — не на користь України, бо вона виснажить усі наші ресурси, які значною мірою залежать від підтримки союзників.

Дивні персонажі довкола ГУР

І все б то, наче, нормально виглядає, Буданов добре робить свою роботу, підрозділи ГУР на фронті, в тилу ворога, усюди діють максимально ефективно, однак є кілька «але».

За всієї поваги до ГУР, чому до нього дотичні певні політперсонажі, як-от депутат від «Слуги народу» Євген Шевченко?

Ми не можемо знати про роль Шевченка та як його використовували в ГУР, але з точки зору політичної логіки — це дивно.

В одному зі своїх інтерв'ю Буданов говорив, що через нардепа Євгена Шевченка відбувалась комунікація з Лукашенком.

Відомо, що до широкомасштабного вторгнення Шевченко готував політичний проросійський проєкт. Він активно критикував «Слугу народу», за що його виключили з фракції. Він ходив постійно на канали медведчука. Шевченко їздив до Лукашенка, коли той убивав людей на вулицях та ув'язнював на 20 років журналістів. Шевченко мав очолити альтернативну ОПЗЖ партію і поборотися за голоси на сході України.

«Тож навіщо нам посол України в Мінську? Щоб депутат зустрічався з Лукашенком? Невже при посольстві не було співробітників спецслужб, які могли б налагодити комунікацію з Лукашенком? — обурюється народний депутат від «ЕС» Олексій Гончаренко. — І що такого зробив Шевченко, щоб зупинити агресію? Якщо Резніков казав, що за день до вторгнення він розмовляв з міністром оборони Білорусі, і той обіцяв, що ніколи не буде масштабного наступу. А буквально через день відбувся напад».

І напад відбувся саме з території Білорусі. Отже, якщо ми про нього знали, то чому продовжували торгувати з режимом Лукашенка? Чому були залежні від нафти? Чому не побудували укріплення?

Вважається, що генерал Буданов є однодумцем Зеленського і відіграє важливу роль у закулісних мирних переговорах. Джерела кажуть, що він контактує з китаїцями, а також раніше вів перемовини з ватажком російської ПВК «Вагнер» євгенієм пригожиним.

Буданов багато й часто як для головного розвідника воюючої країни світитися у ЗМІ, — напевне, тому, що в його коментарях замасковано саме політичну закулісну частину його роботи. ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

Україна відчуває, прораховує, складаючи пазли з поведінки її союзників, що, напевне, питання щодо російсько-української війни вже вирішено. Можновладці з високих київських пагорбів знають це напевне, але знову, як і напередодні повномасштабного вторгнення, не кажуть відкрито своїм співвітчизникам.

На поверхні лише завуальовані прогнози придворних аналітиків: те, що допомогу Україні в тимчасовому бюджеті США помножили на нуль, нічого не означає, бо США мають інші шляхи підтримки, наприклад, велику частину поставок регулює не американський парламент, а Пентагон, Держдепартамент та інші структури тощо...

Президент США Джо Байден оком не моргнувши робить пафосні заяви про те, що допомога не припиниться.

Але факт є: Конгрес США ухвалив тимчасовий бюджет без урахування допомоги Києву.

Про те, що є якісь рішення щодо України, стало зрозуміло, коли Зеленський, перебуваючи з останнім візитом в Америці, не вів мову про надання такого необхідного воюючій Україні лендлізу, а виступав за фінансову підтримку продемократичного фонду Білла Клінтона боротьби з кліматичними змінами, проти котрого виступають республіканці.

Ймовірно, такий публічний випад Зеленського ще більше спровокував відмову республіканців у допомозі Україні.

Схоже, Байден розвів Зеленського як «нелюда», маючи при цьому певні домовленості з путіним. Згадаймо публікацію у News Week про те, як уже колишній голова американської розвідки Бернс напередодні широкомасштабного вторгнення в Україну відвідував Москву, аби узгодити «червоні лінії» обох країн.

Наразі адміністрація Байдена всю відповідальність переклала на республіканців і Трампа. Останній, звісно, далеко не ангел, але й чинний президент Америки не подарунок.

Можна стверджувати, що це голосування віддзеркалює реалії виборчого 2024 року в американській політиці.

3 математику тугувато?

Карту розігрували давно. А до цього була підготовка, про яку писала «УМ». Своєрідна проєкція міжнародної інформаційної кампанії, спрямованої на зменшення військової допомоги Україні.

Цей дезінформаційний шабаш стосується розміру допомоги Києву: військової, економічної, гуманітарної. В інформаційному просторі офіційні особи озвучили завищені в десятки разів суми допомоги.

Отже, в рамках кампанії, що вирує на тлі початку передвиборчих баталій виборів президента Америки в 2024 році, видання The Washington Post написало, що з початку повномасштабного російського вторгнення в Україну влада США надала Києву аж 66,2 мільярда доларів військової, фінансової та гуманітарної допомоги.

У межах усього оборонного бюджету Пентагону на 2023 рік — 1,77 трильйона доларів — ця цифра видається незначною. Але, якщо порівнювати її з підтримкою інших країн, із боку США «відданість Україні є унікальною», — вважає видання.

Однак якщо звірити ці цифри з офіційними даними, що є у відкритому доступі на сайтах уряду США, то останні значно менші.

Розмір загальної допомоги, зазначений у газеті The Washington Post, за словами американського політолога Андрія Ілларіонова, завищено вдвічі, а військової — в 2,5 раза.

Урядові сайти США свідчать, що вся військова допомога адміністрації президента США Джозефа Байдена Україні з 24 лютого 2022 року до 1 вересня 2023 року становить 19,3 мільярда доларів.

Не дотягують до 66,2 млрд доларів і плани міністерства оборони США. У відповідному пресрелізі відомства вся сума гіпотетичної військової допомоги, яку пообіцяла адміністрація Байдена, становить 43 мільярди доларів.

То Америка — лідер чи ні?

Отже, схвалення тимчасового бюджету на наступні 45

днів, без 6 млрд доларів допомоги Україні, запобігло фактичній зупинці американських державних інституцій, так званому шатдауну. Водночас це створило досить непросту ситуацію.

Дискусії щодо виділення коштів Україні будуть. Із відповідним закликком до спікера Палати представників американського конгресу Кевіна Маккарті звернувся не лише президент Сполучених Штатів, а й міністр оборони США Ллойд Остін. Очільник американського воєнного відомства закликав Конгрес діяти відповідно до зобов'язань Сполучених Штатів надавати

І Україні, й адміністрації президента США потрібно добряче думати про те, як діяти в критичній ситуації з фінансовими ресурсами, якщо республіканці поставлять питання допомоги Україні в центр своєї конфронтації з демократами і зроблять його важливим кейсом передвиборчої кампанії 2024 року.

невідкладну допомогу народу України, який захищає країну і весь світ від сил путінської тиранії.

«Америка має діяти відповідно до викликів світу і залишатися лідером», — наголосив міністр оборони Сполучених Штатів.

Однак саме в цій заяві Ллойда Остіна віддзеркалюються різні підходи американських політиків до позиціонування себе у світі. З одного боку — спікери, котрі вважають, що Америка має бути світовим лідером; з іншого — ті, хто виступає за так званий ізоляціонізм, а саме — вирішення насамперед внутрішніх задач і проблем, котрі безпосередньо стосуються американської національної безпеки. Наприклад, дбати про стосунки США і Мексики та врегулювати конфліктну ситуацію на кордоні, а не турбуватися про війну далеких від США росії та України.

Хоча — це ще як подивитись. Якщо поглянути на Аляску, то не така вже росія і далека від Америки.

І хоча ізоляціоністських

■ МАНЕВРИ

Бюджетна сокира

Зрадницький американський шатдаун

Міністр оборони США Ллойд Остін: Америка має допомагати Україні як лідер у відповідях світовим викликам.
Фото з сайту eurointegration.com.ua.

поглядів дотримуються не всі політики-республіканці, проте якраз та частина, яка підтримує колишнього президента США Дональда Трампа, вважає, що допомогу Україні потрібно скорочувати й зосереджуватись на серйозніших, з їхньої точки зору, викликах для Сполучених Штатів Америки.

Колишній президент Дональд Трамп певнено йде до статусу кандидата на посаду президента США. Політичні дебати кандидатів від рес-

контролю над Україною. Звичайно, якщо цим президентом не буде прихильник допомоги Україні у її протистоянні з московською кривою навалю.

Ім байдуже

Невиділення коштів у тимчасовому бюджеті демонструє, що в американському політичному істеблішменті немає жодних заборон, котрі б пригальмували як відмову Україні в допомозі, так і публічні висловлювання проти цієї допомоги.

І незважаючи на те, що більшість республіканців у Палаті представників усе ще виступає за подальшу допомогу Україні, їхні голоси глушить двопартійний консенсус. Адже спікер Палати представників Кевін Маккарті залежить від республіканців-трампістів. Під час свого обрання на посаду він уклав з ними політичну угоду, яка не дозволяє йому діяти на користь тієї більшості у Палаті, котра могла б схвалити статті бюджету з урахуванням допомоги Україні без будь-яких зайвих клопотів.

І, ймовірно, з кожним тижнем і місяцем виборчого процесу в Америці 2024 року ситуація не покращуватиметься, а погіршуватиметься, бо політики-республіканці бачитимуть певну ходу колишнього президента Дональда Трампа до Білого дому як кандидата в президенти США.

Для самого Трампа ця посада необхідна в першу чергу, щоб не потрапити до в'язниці. Адже коли в людини постає вибір між владою і в'язницею, альтернативи ув'язненню поза владою немає. Тоді доводиться діяти дуже енергійно, мобілізуючи всі свої сили й ресурси для перемоги. Принаймні у власній політичній партії.

Щоправда, Джозефу Байдено також не завадило б подбати про свій імідж. Останнім часом політичний американський істеблішмент кулуарно порушував питання щодо ім'яченту президенту через пі-

дозри в корупції. Окрім Джо, в історії зі скандально відомою українською газодобувною компанією Burisma фігурує і його син Хантер.

А ворог лупить без упину

Готовність багатьох, навіть поміркованих, політиків-республіканців підтримувати Дональда Трампа для збереження власних політичних кар'єр — також загальновідомо.

Тож зараз і в адміністрації президента США, і в Україні потрібно думати про те, як діяти в критичній ситуації з фінансовими ресурсами, якщо республіканці поставлять питання допомоги Україні в центр своєї конфронтації з демократами і зроблять його важливим кейсом передвиборчої кампанії 2024 року, яка вже розпочалася у Сполучених Штатах Америки.

Звісно, можна шукати якісь додаткові інструменти, котрі дозволили б обійтися без голосування у Конгресі, однак робити це буде дуже важко. Бо от Польща вже заявила, що зброї нам більше не дасть. Можливо, й інші європейські союзники України не компенсують необхідний дефіцит зброї у разі, якщо Америка все ж нам допомоги більше не надасть.

Скажімо, днями публічно вигулькнув з ініціативою відправити британських інструкторів безпосередньо в Україну новий міністр оборони Великої Британії Грант Шепс, проте прем'єр-міністр Ріші Сунак одразу ж збив цю прекрасну ініціативу свого нового урядовця. Він сказав, що це буде можливо після війни.

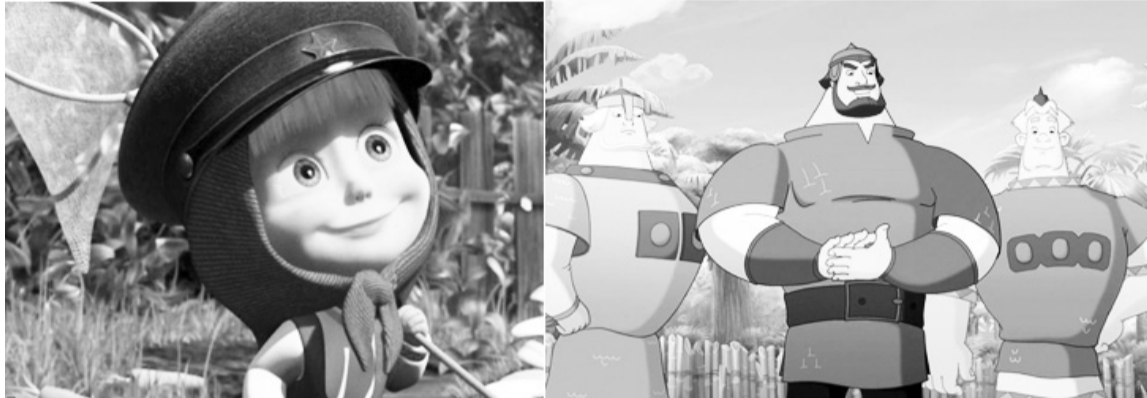
І взагалі, вважати, що Європейський Союз зможе самостійно замістити собою можливості Сполучених Штатів Америки, звичайно, наївно.

А тим часом окупанти ще більше активізували свої ракетно-дронові атаки України. Постійно, протягом доби. Особливо по сходу і півдню України луплять так, ніби вони мають те все відновлювати й відбудовувати. ■

■ ЧИТАЙ. АНАЛІЗУЙ. РОЗУМІЙ

Дитино, це війна

Як забезпечити молоде покоління від впливу токсичного інформаційного простору

Мультфільми «Маша та ведмідь» і «Три богатирі» шкідливі для маленьких українців.

Валерія МУСХАРІНА, студентка Київського університету імені Бориса Грінченка

Щодня людство переконується, що російська пропаганда є не просто токсичною, а й всепоглинаючою політикою. Ба більше, ця своєрідна «чорна діра» намагається втягнути у свій темний простір кожного, кому бракує навичок інформаційної гігієни й розуміння медіавпливу.

Ми звикли говорити про дорослих людей, як деякі з них розповсюджують ворожі нарративи в соцмережах, слухають «хороших росскіх» та продовжують споживати російський контент. Однак мало хто говорить про наймолодше покоління України — наших дітей, що також піддаються цьому габнебному впливу, проте, на відміну від нас, набагато складніше справляються з викликами, із якими, на жаль, так тісно пов'язане їхнє дитинство.

Як зрозуміти дитячу поведінку й допомогти?

Аби усвідомити, як інформаційний простір впливає на дітей, варто хоча б поверхово зануритися у психологію.

«У сучасному світі, де обставини змінюються щоденно, дитина є найчутливішою частиною соціуму, — зазначає психологиня Вікторія Мухіна для «України молоді». — Її психіка відрізняється загостреною сприйнятливостю, вразливістю, нездатністю протистояти різноманітним впливам. Ці фактори можуть спровокувати хронічні страхи, що супроводжуються тривалими переживаннями на тлі нервової перенапруги. У підсумку дитина стає нетовариською, скутою та напруженою. Тому потребує особливої уваги батьків, педагогів і психологів».

Людські почуття не бувають правильні й неправильні, — вони просто є. Слід пам'ятати, що наймолодші з нас мають такий самий діапазон емоцій, як і ми: від радості й любові до смутку та гніву. Однак, на відміну від навичок раціонального сприйняття дійсності, які розвинуті в дорослих, дитина потребує допомоги. Особливо в сьогоднішніх реаліях, де стрес, нерозуміння, повітряні тривоги, загроза блякаутів та повернення масштабних обстрілів є, на жаль, «рутиною» українців.

За словами пані Вікторії, позитивний емоційний контакт — фундаментальна основа для психічного розвитку дитини. Отже, дуже важливо помічати будь-які зміни, що відбуваються з нею, аби завдяки спеціальним методам вчасно скоригувати ці проблеми. Вона радить дозволяти дітям говорити, плакати, ділитися своїми емоціями та переживаннями, а також обіймайтися, отримуючи відчуття безпеки. Це дуже важливо.

Коли вас немає поруч, можна придумати, як забезпе-

чити для дитини цю важливу тактильність. Наприклад, застосувавши Хібукі-терапію, що в перекладі з іврити означає «обійми» та окреслює спеціальну методику роботи з дитячою травмою. Так, унікальний песик Хібукі вміє не тільки обіймати, а й слухати, не перебиваючи: ця терапевтична іграшка допомагає пережити травму, впоратися з болем, втратами й руйнуваннями, спричиненими російською військовою агресією.

«Щоб максимально підтримати дітей у военний час, не варто нехтувати звичним способом життя. Отже, не давайте тривожним повідомленням спустошити дитячу психіку та пильно стежте, що споживає ваша дитина та як медійний простір може впливати на неї», — додає фахівчиня.

Як російські мультфільми впливають на українських дітях?

Безперечно, тема дитячого споживання вимагає детальнішого розгляду. Передусім слід звернути увагу на мультфільми — головний інструмент впливу на молодше покоління.

Сучасні діти мають необмежений доступ до різноманітного контенту, а батьки, обходячи шляхи пошуку українських альтернатив, вмикають, приміром, популярний російський мультсеріал «Маша і Ведмідь». Небагато з нас замислювалися, а що ж насправді він пропагує.

Росіяни вже давно адаптували цей мультфільм під різноманітні мови й транслюють його повсюди, від Британії до Індії, збираючи мільярди переглядів. На це ще у 2018 році звернули увагу закордонні дослідники. Так, у своєму матеріалі видання Times зазначає, що Ведмідь — це своєрідний символ росії, а основне завдання цього персонажа — прищепити дітям позитивний образ цієї країни.

Не секрет, що мультики мають виховувати та повча-

ти дітей: слухати дорослих, чемно поводитися, дякувати, вітатися, спокійно чекати, запитувати про дозвіл узяти чужу річ тощо. Натомість «Маша і Ведмідь», орієнтований переважно на дошкільну аудиторію, пропагує прямо протилежне.

«Дитина вчиться не реагувати на слова дорослих та в неї не формується поняття справедливості, — пояснює засновниця ініціативи «Як не стати овочем» Оксана Мороз. — Замість цього закладаєть-

Психіка дітей зараз — у найвразливішому стані. Відповідно, на неї легше впливати. Цим і користується ворог, не просто тероризуючи обстрілами й тривогами, а й просуваючи свої дитячі інформаційні продукти у наш простір.

ся звичка вседозволеності, бо для головної героїні правила не писані: вона робить усе що завгодно. Коли Маша говорить, то або сміється, або віддає накази, або щось стверджує. І ніколи не пропонує, не запитує й не веде діалог. Власне, тому цей продукт і спрямований на внутрішньоросійський ринок: вони там саме так і поведуться. У їхній культурі немає дискусії чи спільного обговорення. Є тільки накази та беззаперечне їх виконання».

До того ж в одному з епізодів — «Кордон на замку» — Маша вирішує, що охоронятиме грядку з морквою від «загарбників». Робить вона це у кашкеті радянського прикордонника.

Однак цей мультсеріал — не поодинокий за своєю ідеєю. Напевно, кожен із нас дивився або чув про цю відому серію мультфільмів про трьох богатирів, що просто просякнута російським імперіалізмом. Головні герої там — із Київської Русі, однак чомусь називають себе росіянами, а київського князя — царем-батюшкою. До того ж уся символіка

Іграшка Хібукі дарує відчуття тепла і захисту.

в мультфільмі говорить про те, що Київ історично нібито завжди був частиною росії та належав москві.

Князь Володимир у «Трьох богатирях» символізує сучасну російську владу. Він є єдиним правителем і ніхто не сміє йому суперечити, навіть якщо часом його ідеї та вчинки виглядають абсолютно абсурдними.

«У дітей немає фільтрів, тому анімація є однією з найсильніших форм пропаганди. Діти навіть не розуміють, що може існувати брехня, якісь викривлення істини. Тому все, що бачать, вони сприймають за чисту монету. Прак-

тості є батьки. Саме від їхньої поведінки залежить настрої, добробут і почуття дитини. Батьки мають направляти, захищати, заспокоювати та слухати. Зокрема, вмикати не той мультфільм, котрий легше знайти, а той, що позитивно впливатиме й розвиватиме їхню дитину. Для цього варто провести певні пошуки й детально проаналізувати той чи інший мультфільм. Приміром, у нашій країні є чимало корисних дитячих каналів: «Діма і Машинки», «З любов'ю до дітей — дитячі пісні», «Kids TV Ukraine — пісні для дітей», «HeyKids — Дитячі пісні», «Казкарік» та інші. Також намагаються включити в розпорядок дня спільні з батьками творчі заняття: малювання, музикотерапію, ліплення з пластиліну чи глини (а це, до речі, є одним із найкращих варіантів зняття напруги для всієї родини).

«Треба дозволити почуття, — радить Вікторія Мухіна. Це особливо важливо для тих, хто не може «виговоритись» (виразити свої фантазії у творчості значно легше, ніж розповідати про них). Відповідь «не хвилюйся» не позбавить тривожного імпульсу. Можна казати: «Я бачу, що ти хвилюєшся. Я теж хвилююся», показати, як саме дорослі переживають ці почуття, як справляються зі своїм страхом і допомогти дитині прожити цей імпульс.

Хоч би як складно було, потрібно зберігати емоційний спокій: не варто, щоб дитина бачила ваші сльози, крики чи розпач. Щоб максимально підтримати дітей у военний час, не слід нехтувати звичним способом життя. Намагатися як ніколи раніше дотримуватись режиму сну та бадьорості, продовжувати навчання в школі чи дитячому садку офлайн (за можливості), гуляти з дітьми, приєднуватися до рукоділля, іноземних мов, малювання, музики та фізкультури. Це допоможе дитині мати свою зайнятість, зустрічатися з однолітками, мати відчуття опори та впевненості у майбутньому». ■

■ ГЕРОЯМ — СЛАВА!

Бійці переднього флангу

Харківський 227-й батальйон окремої 127-ї бригади сил ТрО ЗСУ перший вийшов на державний кордон з росією і знищив розхвалений рашистами танк «Прорив»

Лариса САЛІМОНОВИЧ

У травні минулого року група сміливців із харківського 227-го батальйону ТрО вийшла на кордон із московією і встановила там українські державні символи. На той час кацапи вже окупували велику територію області й намагалися йти далі, тому відчайдушний крок героїв наочно розвіяв міф про непереможність «другої армії світу». Про те, як бійці зважилися на цей ризик, та про інші гарячі військові будні підрозділу розповів харківському пресклубу командир батальйону Олег Черкашин («Іспанець»).

«Всі повернулися на позиції живі та здорові»

■ **Олеже, коли у соцмережах з'явилося відео, де ваші бійці встановлюють прикордонний стовп, у це важко було повірити, адже орки стояли під самісіньким Харковом і постійно розповідали про намір захопити як мінімум усю Лівобережжю України.**

— Ми отримали завдання висунутися на селище Верхній Салтів і зайняти там оборону. Далі вже була територія противника, тому всі трохи нервували. На ранок надійшло повідомлення, що в наш бік рухається дуже велика механізована колона. Хлопці позаймали свої позиції і так вжарили з гранатометів, що в росіян почалася паніка. А коли москалі побачили, як спалахнув їхній розпіарений Т-90 (хвалений танк «Прорив»), то взагалі кинулися навітьки. Для них наша атака стала справжньою несподіванкою, бо планували до регіону зайти переможним маршем.

Після цього командування впевнилося, що наш батальйон може виконувати серйозні завдання, тому нам доручили просуватися у бік державного кордону. Далі ми пішли на селище Байрак та Рубіжне. Там були страшні обстріли, бо попереду і за Сіверським Донцем дислокувався противник. Потім була лінія Варварівка—Ізбицьке, яку ворог залишив. Вони взагалі не розуміли, що відбувається. Просто хтось постійно на них пре і пре.

Ми зайшли до Ізбицького, зачистили територію, окопалися. Ось тоді й постало питання, як діяти далі, адже звідти до кордону рукою подати. Бажання вийти на нього було великим і водночас ризикованим. Річ у тім, що ми дуже висунулися вперед. Противник міг одним ривком відрізати нас від інших підрозділів і оточити з усіх боків. З цього приводу велося багато переговорів. Мало хто вірив, що таке можливо в принципі. І все ж ми пішли на ризик.

Нам привезли державний прикордонний знак. Очочих утерти носа ворогу було чимало. Але я ухвалив рішення, що піде один посиленний взвод. Хлопці закріпилися на ділянці, встановили прикордонний знак, але під загрозою ворожих обстрілів задля збереження життя та здоров'я особового складу відійшли на два кілометри. Мос-

Фотозвіт 227 Об 127 Обр Сил ТрО ЗСУ м. Харків, 2023
227-й батальйон на бойовому завданні.
Фото з фейсбук-сторінки 227-го батальйону.

калі намагалися нам помститися, пустивши дезінформацію в російських ЗМІ та соціальних мережах, що нашу групу було знищено, але то неправда. Під час операції всі повернулися на позиції живі та здорові.

■ **Успіх вашого підрозділу вражає і тому, що він був сформований лише у березні. Пройти бойове злагодження за такий короткий термін — непросте завдання. Адже йдеться все ж таки про батальйон ТрО, а не загін кадрових військових. Ваш досвід, отриманий у батальйоні «Донбас» за перші два роки АТО, вочевидь відіграв тут не останню роль...**

— Стати командиром батальйону мені запропонував полковник Роман Грищенко, який на початку березня прибув до Харкова формувати 127-му бригаду. Я запитав, скільки у мене є часу. «Два тижні», — відповів він, додавши, що людей зібрати теж мушу сам. З кістяком усе було зрозуміло, оскільки з побратимами з «Донбасу» ми постійно підтримували зв'язок. А ось як набрати особовий склад — невідомо. Не було нічого — ні людей, ні касок, ні «броників», ні зброї. Але тоді було зрозуміло лише одне: якщо швидко не сформуємо батальйон, пізніше в ньому вже не буде потреби. Ворог просто знайде до міста.

З військкомату до нас почали приходити по 100-150 осіб на день. Я всім говорив, що формую команду саме для бойових дій, а не для чергування на блокпостах. На роздуми давав добу. У результаті десь 60 відсотків новачків ішли одразу, але 40 залишалися. Тих, хто повертався, зараховували до «бату». Вважаю, що це правильний підхід, — аби воювати, мені потрібні вмотивовані люди, з високим моральним духом, які розуміють суть високих ризиків. І не помилився: перше бойове завдання отримали за тиждень по тому, як почав формуватися підрозділ. На той момент далеко не всі мали бойовий досвід, навіть однострій не всі мали, але хлопці рвалися у бій. Дух або є, або його немає.

«Господи, як я це маю зробити?»

■ **У кожного командира трапляються епізоди на війні, коли прийняти рішення надзвичайно складно...**

— Така відповідальна ніч трапилася у Бахмуті. На той час залишилося усього шість будинків, які ми утримували. Увечері надійшов наказ відходити. Але як? Попереду лише поле, що постійно обстрілюється. Комбриг сказав: «Треба з твого батальйону сформувати підрозділ, що прикриє відхід усієї бригади». Я сів і думаю: «Господи, як я це маю зробити? Які маю знайти слова, аби відібрати 25 осіб?»

■ **Фактично смертників?**

— Саме так. Зібрав хлопців і кажу: «Я командир і знаю, як вчинити по-армійському, але не можу». А вони мені у відповідь просто сміються. Мовляв, заспокойся. Ми зараз самі все вирішимо. Уявляєте, сміються! У всіх усе гаразд із головою, у багатьох — вища освіта, усі достойні люди... Але сміються.

Тоді я висунув їм одну умову. Командири мають вийти з оточення усі й вивести залишки своїх рот. Залишитися мають тільки заступник командира першої роти і командир взводу з другої. Але вони мене обдурили. Залишилися самі. Знаєте, це героїзм вищого ступеня.

■ **Невже всі 25 загинули?**

— Складалася класична ситуація. Тобто противник намав дотиснути на п'ятак і накрити всіма видами зброї, щоб ми з нього не вийшли. Шляхи будуть відрізані. До того ж за кілька днів до нашого виходу рашисти дистанційно замінували поле, яким мала рухатися піхота з технікою. Пастка закрилася.

Виходити почали о 3-й годині ночі, коли завше був відносний спокій. Але не цього разу. Вороги, напевно, дізналися про наш план або прорахували задум, тому почалися шалені обстріли. Кілька пікапів згоріло відразу. У результаті ми зазнали втрат, але основні підрозділи все ж таки вийшли.

Зв'язок із 25 добровольцями, які залишилися прикривати основні сили, зник одразу, оскільки старлінк орки рознесли ще вранці там, де наші хлопці зайняли оборону. Пізніше бійці розділилися на групи і виходили з оточення буквально через пекло. Повернулися, на жаль, не всі... То був, без сумніву, героїчний вчинок. Я пишаюся своїми пацанами.

Коротка мить відпочинку в рідному Харкові.

«Система deepstate в дії»

■ **Чи правда, що у Бахмуті воювали в основному «вагнерівці»?**

— Так. І у них була своя тактика. Йдуть уперед малими групами, по 5-10 осіб, із кількох напрямків, виявляючи смугу підрозділів. Потім відкочуються вбік, після чого починають працювати «Гради» та всі види артилерії. Місця прориву (багато наших бійців гинуло й отримувало поранення), згодом займали ті ж групи. Таким чином лінія фронту постійно вирівнювалася.

За таких умов треба було негайно задіяти систему deepstate (систему стримування і протидії). Ми взяли на себе цю роль і фактично сім днів утримували залізницю. Причому в оперативному оточенні, оскільки наших сусідів ліворуч і праворуч москалі вибили з їхніх позицій. Як нам це вдалося зробити — і досі до кінця не збагну. Але це не лише наша заслуга, а й розвідки, аеророзвідки, артилерії, медиків.

Траплялися і курйозні випадки. На елеваторі загинув командир підрозділу, в якого була наша рація. І коли туди зайшли «вагнера», стало зрозуміло, що нас зараз почнуть слухати. Отож із командиром роти відірвалися на повну. Що ми їм тільки не розповідали! Мовляв, ось там міни, там великокаліберний кулемет, там снайпери, там то-то-то. І почався шалений обстріл саме по тих місцях, на які ми вказали. Ось так «розводили» ми їх протягом п'яти днів. А потім «вагнера» на своєму каналі виклали ролик, де зізналися, що не могли взяти позицію, бо там усе заміновано і під вогнеvim контролем. Тобто самі підтвердили, що наша операція з дезінформації спрацювала на 100 відсотків. Усе це дало можливість тримати рубіж тиждень, бо з боку елеватора припинилися штурми.

Були і фактично патові ситуації. Якось у ході жорстоких боїв ми витягли з оточення лівий фланг та центр. І коли залишалося витягти правий,

противник зрозумів наш маневр і почав нещадно бити артилерією. Проблема полягала й у тому, що у групі, яка залишилася, було двоє тяжко поранених хлопців. Аби їх вилучити, потрібно по шість людей на кожного. Жодна спроба прорватися не увінчалася успіхом. Я потім сів і кажу: «Ми зараз підготуємо потужний артилерійський удар, а ви під ним швидко йдіть». Ризик неймовірний, адже ще жодного разу за півтора року війни ми не біли так близько біля своїх же позицій.

Бійці змогли проскочити вже десь під ранок. Хух! Просто камінь з душі. То був найскладніший епізод. І пацанів поранених винесли, і самі живі лишилися.

■ **Зараз ваш підрозділ перебуває на відновленні. Потім знову в бій. Чи є у вас мрія, яку хотілося б здійснити після того, як рашисти заберуться геть?**

— Моя найбільша мрія — взяти участь у параді перемоги.

■ **На Красній площі?**

— Та Бог з вами! Я не настільки марнославний. Маю на увазі парад на головному майдані рідного Харкова, присвячений нашій спільній перемозі. Можливо, до того дня не всі ми доживемо, але він неодмінно буде! Ми вже відстояли наше місто, а тепер залишається тільки достояти.

■ **А що б ви могли назвати остаточною перемогою над рашистами?**

— Це не тільки повне вигнання з України окупантів, а й крах теперішнього кремлівського клану. Без цього ми навряд чи зможемо спати спокійно. Ви ж бачите, що відбувається? Ракетні обстріли, прильоти «шахедів». Це ж справжній терор. Тому після звільнення наших територій світова спільнота має домогтися кінця режиму, який там склався. Тільки після цього на нашому континенті настануть мир, спокій і порядок. Сподіваюся, що уроки цієї війни будуть вивчені багатьма поколіннями і більше цей жах не повториться ніколи. ■

■ ФЕРМЕРСТВО

Ганна ЯРОШЕНКО
Полтавська область

Вісім років тому жителі міста Кобеляки, що на Полтавщині, — подружжя Катерина та Владислав Скрильники — відкрили своє фермерське господарство «Фортуна-2015» й почали розводити велику рогату худобу. Катерина, дитинство та юність якої минули в селі Дрижина Гребля колишнього Кобеляцького, а нині Полтавського району, розповідає, що, вважай, виросла разом з корівками.

Живуть на дві оселі: сільську й міську

«Мої батьки весь час тримали цих споконвічних годувальниць: продаючи молоко, наша сім'я таким чином виживала у складні 2000-ні, — пригадує жінка. — А в мого чоловіка Владислава, який родом із села Бутенки, корів розводили дідусь та бабуся — навіть придбали для цього колишній пташник у селі Бережнівка. 2012 року я почала допомагати їм вести бухгалтерію. У згаданій будівлі ми тепер тримаємо корів. Тут іще багато незручностей. Наприклад, через проблеми старого приміщення не можемо встановити гноєзбиральний транспортер. Проте встановили нові вікна, замінили двері, кімнату, де розташоване холодильне обладнання, ліки тощо, обклали керамічною плиткою. У такий спосіб пташник, що став корівником, потихеньку зміцнюємо, покращуємо. Самі ж живемо нині на дві оселі — сільську й міську. Без міста нам ніяк не обійтися, адже ми є батьками трьох дітей, а сільська школа закрита. Більше часу, звісно ж, проводимо в селі. А ночуємо там, де ніч застане».

Маючи земельні паї своїх дідуся й бабусі, а також батька та матері, Катерина Скрильник звернулася ще й до місцевої влади із заявою, у якій просила надати їхньому фермерському господарству в оренду вільні землі, щоб мати змогу розвиватися. На ті землі були й інші претенденти. І тут, за словами Катерини, ключову роль відіграла її освіта: свого часу вона закінчила Полтавську аграрну академію (нині — університет), здобувши фах інженера-механіка. Зараз подружжя господарює на 62 гектарах орної землі, а також орендує пасовища.

«Формувати ж стадо ми з Владиславом розпочали з 4 корів, яких нам подарували рідні як з його, так і з мого боку, — продовжує свою розповідь бізнес-леді. — Та вже через 3 роки мали 18 особин. Потім завдяки обласній програмі отримали кредитні кошти й на них у грудні 2021-го придбали ще 7 високопродуктивних племінних корів голландських порід. Звичайно, цих корівок не зрівняти зі звичайними сільськими — вони дають значно вищі надой молока. На сьогодні в нашому господарстві рівно 100 голів тварин: серед них 39 дійних корів, 20 нетелів, 27 телят, 5 коней. Коли ми тільки-но почали займатися агробізнесом, досвідчені старші колеги говорили мені, що на прибуток можна розраховувати, маючи у своєму розпорядженні не менше 300 гектарів землі й 500 корів. Та, зважаючи на власний досвід, дійшла такого висновку: якщо віриш в успіх і любиш свою справу, то й прибуток не забариться».

За словами Катерини Скрильник, формувати стадо вони з чоловіком Владиславом розпочали з чотирьох корів.

«Корова кольорова»

Як міське подружжя почало розводити у селі велику рогату худобу

Катерина Скрильник не приховує, що на її долю випало складне життєве випробування. То був як грім серед ясного неба: 2007 року молода жінка раптом дізналася, що її головний мозок вразила жаклива хвороба.

«2008 року в Братиславі пройшла курс променевої терапії, після чого мала дуже неприємні ускладнення, — ворушить важкі спогади моя співрозмовниця. — Із цієї хворобою продовжую жити. Та вона не змінила мого активного способу життя. Полюбляю їздити верхи на конях. Залюбки доглядаю за тваринами: годую корів, контролюю якість молока. Загалом усе потрібно контролювати. Адже в корівок бувають складні пологи, а в телят часто відсутній смектальний рефлекс тощо».

У кожного з подружжя є своя спеціалізація. Тоді як Катерина займається розвитком ферми, її чоловік Владислав, котрий до 2017 року працював у поліції, але врешті-решт зрозумів, що саме аграрний бізнес несе радість душі, втіху, задоволення, — технічним оснащенням господарства, вирощуванням сільськогосподарських культур та приготуванням кормів для тварин. Звісно ж, усі питання узгоджують на сімейному консиліумі. Скажімо, цього річ вирішили вперше сіяти без оранки.

Опанували секрети приготування сирів

«Ми є активними передплатниками сільськогосподарської преси. З її шпальт дізналися, що існують різні державні програми з підтримки новостворених фермерських господарств. Завдяки одній такій програмі вдалося отримати відшкодування 30 відсотків вартості посівного матеріалу, — розкажує про становлення свого сімейного бізнесу Катерина Скрильник. — Інша програма передбачала компенсацію 30 відсотків вартості придбаного обладнання — завдяки їй змогли купити

жатку для комбайна. Так само придбали трактор МТЗ — завдяки обласній програмі також одержали компенсацію 30 відсотків його вартості. За співфінансування грантової програми MOM (Міжнародної організації з міграції) придбали кормозмішувач, тож тепер маємо змогу подрібнювати корм для наших тварин. Наприкінці 2016 року Дмитро Дерій, з яким навчалася на одному факультеті, а також грала в шахи й досі підтримує зв'язок, повідомив мені про проект «Розвиток молочного бізнесу в Україні», підтриманий урядом Канади, що впроваджувався канадською фундацією SOCODEVІ. Зазвичай усі шукають платформи фінансової підтримки. А ця програма була спрямована на покращення умов праці, на що в бізнесі, як правило, звертають увагу в останню чергу. Так от, завдяки їй ми одержали багато потрібних побутових речей, зокрема поїлки, килимки для тварин, вентилятори, світлові прилади тощо. А ще — стали членами одного з молочних кооперативів та отримали холодильну камеру для зберігання молока. І то був великий крок уперед. Бо досі нами маніпулювали молокозаводи, ставлячи умови: якщо ви, мовляв, здаватимете нам молоко, то зможете користуватися нашою холодильною камерою. Тепер у нас своя холодильна камера, а отже, маємо змогу обирати, з яким молокозаводом співпрацювати».

Подружжя обрало Охтирський сиркомбінат, що в Сумській області. Хоча й самі підприємці чи не із самого початку розглядали варіант сироваріння. Бо в їхньому фермерському господарстві виробляють молоко дуже високої якості, а через невеликий обсяг його молокозаводи не пропонують такої ціни, яка б задовольняла.

Усе так збіглося, що по

Усі питання Катерина та Владислав Скрильники узгоджують на сімейному консиліумі.

сусідству з приміщенням ферми продавали будинок. І Скрильники його придбали — під сироварню. Моя співрозмовниця констатує, що то була звичайна хата-мазанка площею 50 «квадратів», у якій усе довелось міняти: вікна, двері, стіни, підлогу. Тепер її не впізнати! А торік завдяки проектам USAID (Агентства США з міжнародного розвитку) та за підтримки Проекту розвитку підприємництва для постраждалого від війни сільського населення в Україні WeProsper, який реалізували Дніпропетровська обласна громадська організація «Сільськогосподарська консультаційна служба» і громадська спілка «Бізнес-мережа сільських жінок» (до речі, Катерина є членом цієї спільноти) у партнерстві з SOCODEVІ, що фінансується урядом Канади, нарешті вдалося, як кажуть, по крупині зібрати омріяне обладнання для сироваріння. Тепер частину молока у ФГ «Фортуна-2015» переробляють на італійських заквасках на бринзу й пе-

редають як благодійну допомогу для потреб місцевої громади (у межах 20-30 кілограмів щомісяця). Так само діляться молоком та вершками. Усе це визначено в обов'язкових умовах надавачами грантів.

«За сприяння благодійної організації «Платформа соціальних змін» придбали твердопаливний котел, двоконтурну газову колонку, вентиляційну систему, ваги тощо. То теж була дуже суттєва підмога. А торік у серпні за канадською програмою я пройшла навчання в сироварні «Зелений гай», що в селищі Зелений Гай за 30 кілометрів від Дніпра, де нас навчили варити італійський молодий м'який сир моцарелла. У березні цього року завдяки швейцарській програмі ми з Владом опанували секрети приготування французького м'якого сиру бри та італійського напів'якого сиру качотта, а також мали змогу спостерігати, в яких умовах варять крафтові сири в Києві. До речі, київські сировари покаржилися на проблему з пос-

На радість батькам підрастає син Микола.

Сільське-міське подружжя.

паслася на лугах»

тачанням якісного молока. А в нас немає такої проблеми. Тож наші умови нічим не гірші», — підсумовує Катерина Скрильник.

Цінує кожен мить життя

Хоч було таке, що от почали варити сир, а поставити на дозрівання його ніде, бо у двоконтурний холодильник він не поміщається. А потім завдяки естонському проєкту та БО «Платформа соціальних змін» облаштували холодильну камеру. Тепер із дозрівання сиру немає проблем. За словами Катерини Скрильник, лишилося тільки знайти інформацію, з якого дерева мають бути стелажі — як з'ясувалося під час нашої розмови, це також важливий нюанс.

«Хочу додати, що ми ще офіційно не відкрили сироварні, а до нас уже дружно записуються на уроки сироваріння. До речі, у сироварніні мене дуже надихає вже достатньо відомий полтавський сировар

Тетяна Дядечко, — наголошує Катерина. — Неодноразово брала участь і в її навчаннях, до того ж по цей день купую ферменти й закваски для сиру в її «Магазині сировара». Тетяна мріє про те, щоб українські сири за якістю могли конкурувати з імпортними, щоб в Україні був свій банк сиру».

Завдяки підтримці й допомозі Тетяни Дядечко вже навіть перший сир у Катерини Скрильник вийшов вдалим. Поки що Катерина переробляє молоко на сир сама. Раніше їй допомагали доньки — 17-річна Ольга та 16-річна Вікторія — і 13-річний син Микола. Проте зараз обидві мамині помічниці закінчують середню освіту за кордоном: Оля — у Франції, а Віка — у Бельгії (адже через пандемію коронавірусної хвороби й російсько-українську війну освітній процес в Україні значно «просів»). Та й у Миколки розпочався навчальний рік. Відтак Катерина Скрильник шукає нових людей, готових влитися до її команди, і, звісно ж, планує розширити асортимент сирів. Вона впевнена, що з їх реалізацією не буде жодних складнощів.

«Через те, що сама маю інвалідність, чудово розумію, які фізичні проблеми має покоління, обпалене цією неспровокованою російсько-українською війною. Тож наш спільний обов'язок — створити гідні умови праці для людей з обмеженнями, — вважає бізнес-леді. — Я була приємно здивована, коли на мій проєкт відгукнулася БО «Платформа соціальних змін», допомігши зробити приміщення сироварні доступним для людей з особливими потребами, а саме: встановити пандус, поручні, не одні двері потрібних розмірів і з розсунувими механізмами, обладнати відповідним чином вбиральню. Ще одна моя мрія

— приймати дітлахів, які мають порушення рухових функцій, влаштовувати пізнавальні екскурсії, аби ті могли побачити процес виробництва сирів і навіть узяти в ньому участь».

Ви, мабуть, помітили, що героїня цього матеріалу бере активну участь у різноманітних грантових програмах. Сама жінка зізнається, що вони мотивують. Їй подобається, що кожного разу потрібно виконувати якісь умови. І їй неприємно чути, коли інші люди говорять, що не беруть участі в грантових програмах, бо вони недієві. Одразу як дізнається про якийсь грантовий проєкт, намагається поділитися інформацією з усіма зі свого оточення.

Коли через пошкодження української енергосистеми внаслідок обстрілів росіян у Білицькій територіальній громаді були відключення електропостачання, Катерина Скрильник подала 2 проєкти до благодійних фондів різних країн щодо нагальної потреби в генераторах. І в підсумку подарувала громаді 2 дизельні генератори потужністю 44 кВт. Після цього, говорить, зник страх, що, коли не стане електрики, буде відсутня й питна вода.

«У мене таке відчуття, — ділиться Катерина, — що під час війни усі ми замало працюємо. Потрібно б більше, краще. Я б навіть сказала, що праця — це своєрідна реабілітація під час фізичних і психологічних випробувань. Бо коли ти з головою пірнаєш у роботу, тоді не маєш часу на песимістичні думки, негативні новини, що травмують нашу психіку. Коли стало відомо про мою хворобу, лікарі відверто сказали, що не знають, скільки мені лишилося жити: день чи 10 років. Тому живу тут і зараз, насолоджуюся тим, що маю, і ціную кожен мить життя». ■

Катерина залюбки сама доглядає за тваринами.

Малий пастушок Миколка.
Фото Костянтина БОБРИЦЕВА.

■ ОСВІТА

Були теоретиками, стали практиками

Цього року в Харкові, через зміну вимог до надійності бомбосховищ, реальну практику проходять лише студенти медичних факультетів

Лариса САЛІМОНОВИЧ

За понад півтора року війни у Харкові не залишилося фактично жодного вишу, який би так чи інакше не постраждав від рашистських обстрілів. Але, попри це, наприкінці літа п'ять університетів міста повідомили про готовність організувати змішану форму навчання.

Їхній намір підтвердив і директор департаменту науки та освіти Харківської ОВА Олексій Литвинов. «Це Каразінський університет, університет Семена Кузнеця, два мистецькі наші університети — Котляревського і Дизайну та мистецтв. І п'ятий — Медичний університет, — повідомив він. — Враховуючи те, що там є дуже погужні сховища, що відповідають, на перший погляд, державним будівельним нормам, які стосуються протирадіаційних укриттів, споруд цивільного захисту. То вони розглядають можливість, щоб певні курси виходили на заняття у кілька змін, і запустили змішаний процес. Частина занять у них проводиться онлайн, частина — в офлайн».

Втім невдовзі сталося непередбачуване. Рада безпеки і оборони Харківської області посилила вимоги до укриттів, тому реалізувати попередні плани вдалося лише частково. Наразі офлайн можуть навчатися всі студенти медичного університету, окрім першокурсників. Їхні практичні заняття в реальному часі дивляться одногрупники, що проживають зараз в інших регіонах чи за кордоном.

Водночас медичному факультету Каразінського університету пощастило менше, оскільки практичні тренінги і семінари сьогодні там можуть проходити лише інтерни. Планувалося, що так само навчатимуться і студенти природничих факультетів, але у них і далі триває віртуальний формат.

«Відтерміноване (поки що до жовтня) проведення лабораторних занять саме на природничих факультетах, зважаючи на безпекову ситуацію в місті, — розповіла виданню КНАРКІV Today керівниця пресслужби ХНУ ім. Каразіна Лілія Змій. — На інших факультетах йде навчання онлайн».

У Харківського національного економічного університету — своя історія. Там добре підготували підземні лабораторії за старими вимогами і повідомили про навчання офлайн. Але після затвердження нових ДБН роботу довелося продовжити. «Невдовзі запросимо комісію, щоб вони ще раз подивилися, чи можемо ми розпочати заняття, бо діти рвуться, — розповів КНАРКІV Today ректор університету Володимир Пономаренко. — У нас є спеціальність «Дизайн», а там предмет — «Малюнок». Якщо його вивчати під керівництвом викладача, який може підійти, підправити, — це одна справа, інша — коли вони сидять по своїх кухнях і щось там малюють».

А ось студентам трьох мистецьких вишів доведеться творити винятково в режимі онлайн, оскільки їхні укриття за новими нормами навряд чи вдасться упорядкувати протягом цього року. ■

■ КОМУНІКАЦІЯ

«Говоріть! Ми вас бачимо!»

У громадах Полтавщини впроваджують послугу перекладу жестової мови по відеозв'язку

Ганна ВОЛКОВА

Польща, Німеччина, Швейцарія, Франція, Ісландія, Велика Британія, Шотландія... Наталія Московець зі своїми колегами-перекладачами на відеозв'язку з Європою 24/7. Вона — одна з небагатьох фахівців в Україні, які володіють зворотним перекладом жестовою мовою. Одразу пояснює: одна справа — розуміти жестову мову, коли людина користується нею у спокійній обстановці, а зовсім інша — у стані стресу. Сьогодні, коли широкомасштабне вторгнення росії зірвало з насиджених місць мільйони українців, саме ті, хто не чує, зіткнулися за кордоном з найбільшими викликами. Де, у кого їм шукати допомоги?

Наталія — керівниця полтавської громадської організації «Перекладачів жестової мови та людей з інвалідністю «Міст». І саме до неї першої звернулися українські біженці з порушенням слуху, які опинилися в Польщі.

— У таборах біженців надавали послуги перекладачів жестової мови, однак українці їй не розуміли, — розповідає жінка. — Адже це тільки на перший погляд здається, що жестова мова інтернаціональна, а насправді в кожного народу вона має багато нюансів. На жаль, деякий час у біженців з порушенням слуху єдиним органом сприйняття залишалися очі.

Та вже з квітня минулого року ситуація почала виправлятися. Польська фірма Migam.pl (надавач цілодобових послуг перекладу жестовою мовою) та Міжнародний комітет порятунку (IRC) (інформаційний портал, який діє у 15 країнах світу й допомагає переміщенням особам знайти доступ до найважливіших послуг) зі США, об'єднавшись, почали допомагати в комунікації людям з порушенням слуху. За місяць до цієї допомоги на пропозицію Наталії Московець долучився також полтавський «Міст». Сама ж вона стала представницею Migam.pl в Україні.

— У численних громадських місцях — медичних та навчальних закладах, соціальних установах, банках, митницях, магазинах, музеях, ресторанах тощо — компанія Migam.pl має тисячі обладнаних точок доступу до перекладачів жестової мови, які працюють у різних кутках світу, — пояснює Наталія Московець. — Наведу звичайний побутовий приклад. Заходить покупець із порушенням слуху до крамниці купити чайник. Підключається через інтернет до перекладача жестової мови, який надає посилання для відеозв'язку, і далі той разом з продавцем у режимі онлайн підбирають необхідну річ із бажаним для такої людини набором характеристик. Розумієте різницю? Особа з порушенням слуху не писатиме про свою потребу на листочку, не показуватиме на пальцях, що вона хоче, як це буває в нас. Доступність для людей з інвалідністю у Європі, й у Польщі зокрема, — вона скрізь. До речі, якщо раптом хтось із цієї категорії людей у сусідній нам країні поскаржиться владі, що він незадоволений рівнем обслуговування в магазині, наприклад, то магазин виписує штраф у розмірі 50 тисяч злотих (це майже пів мільйона гривень на наші гроші).

У складі української групи перекладачів жестової мови працюють одинадцять осіб: трое з України й дев'ятеро з Польщі, які давно там мешкають. Це значно полегшує процес комунікації наших біженців з порушенням слуху.

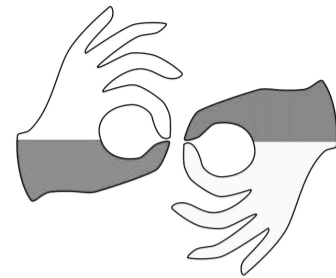

Фото надані Наталією МОСКОВЕЦЬ.

Найчастіше вони звертаються, щоб отримати послугу з автозаправок, медичних та банківських установ. Причому, якщо не мають сучасного смартфона чи не вміють ним користуватися достатньою мірою, — підключитися до Migam.pl чи будь-якого іншого надавача цієї послуги в їхніх інтересах можуть особи, які перебувають поруч. Розмова не повинна перевищувати 30 хвилин. Якщо час збіг, можна продовжити спілкування, підключившись заново. Відеодзвінок для клієнтів безплатний — його оплачує для Migam.pl Міжнародний комітет порятунку.

Оцінивши можливість такої послуги, Наталія Московець стала ініціатором впровадження цього світового досвіду на Полтавщині. Її ідею підтримали голова обласної ради Олександр Біленький та депутатка Полтавської міськради, голова громадської організації «Нова Полтава» Юлія Городчаніна. Відтак міська та обласна ради звернулися до Migam.pl й Міжнародного комітету порятунку з проханням забезпечити безплатний доступ до послуги під час дії воєнного стану. Водночас був проведений моніторинг потреб у наданні таких послуг у громадах. Виявилось, що найбільше людей з порушеннями слуху (в їх числі чимало внутрішньо переміщених) мешкають у Миргородській, Полтавській, Решетилівській та Опішнянській громадах. І вже з вересня в них почали встановлювати точки доступу до перекладачів жестової мови. Наразі таких точок уже понад пів сотні. Вартість підключення однієї — близько 15 тисяч гривень, і майже 2,5 тисячі становить абонентська плата щомісяця. Ці витрати взяла на себе польська сторона.

— На практиці це виглядає так: громада визначає, в якій організації точки

доступу актуальні, — говорить Наталія Московець. — Це насамперед міські, селищні ради, органи соцзахисту, поліція, інклюзивно-ресурсні центри тощо. Тобто ті організації, до яких найчастіше звертаються люди з порушенням слуху.

Інформація про встановлення таких точок доступу з активним посиланням на Migam.pl розміщується на сайті кожної організації, а якщо у якоїсь із них немає власного порталу — то на сайті органу місцевого самоврядування.

Представники Migam.pl разом з ГО «Перекладачів жестової мови та людей з інвалідністю «Міст» уже провели презентації та тренінги для організацій в обласному центрі та трьох громадах області.

Наталія Московець наголошує, що відеозв'язок захищений. Тобто перекладач жестової мови не має права записувати ім'я та прізвище людини, якій потрібна допомога. Нововведення допоможе підвищити рівень доступності та якості послуг для людей з порушеннями слуху, а також створить можливості для їхньої активної участі в житті громад, виявити внутрішню переміщених осіб з порушеннями слуху, які не зареєстровані за новим місцем мешкання й не отримують соціальних допомог.

— Нещодавно мені вже телефонували на месенджер із відео з Національного музею-заповідника гончарства в Опішні, — розповідає Наталія Московець. — У них на екскурсії якраз була група відвідувачів з порушеннями слуху. А загалом за добу ми з колегами отримуємо, буває, до пів сотні й більше дзвінків, дуже часто серед ночі. Адже наші клієнти — це не тільки отримувачі соціальних послуг, хворі, покупці, а й свідки злочинів, а то й злочинці. В останніх випадках з нами зв'язуються правоохоронці. ■

Тетяна ВЕРБИЦЬКА
Тернопільська область

Шумська міська лікарня на Тернопільщині сьогодні обслуговує не лише понад 20 тисяч мешканців громади, а й пацієнтів із сусідніх областей. За короткий час із рядового лікувального закладу вона перетворилася на успішний центр медицини із сучасним обладнанням та інтер'єром.

— У 2021 році, після ліквідації Шумського району, ми прийняли рішення залишити колишню районну лікарню в громаді, хоча дехто й висловлювався за її повне закриття як базисту для місцевого бюджету, — розповідає шумський міський голова Вадим Боярський. — Тоді ми об'єднали центр надання первинної допомоги громаді з таким же центром колишнього Шумського району, щоб надавати первинні медичні послуги більшій кількості мешканців.

За 2,5 року завдяки спільним зусиллям місцевої влади, колективу лікарні та міжнародних партнерів громаді вдалося вивести заклад на конкурентний рівень серед таких же закладів охорони здоров'я.

Почали з того, що у співпраці з Програмою USAID DOBRE в приміщенні лікарні облаштували сучасний УЗД-кабінет. Проект вартістю майже 70 тисяч доларів включав у себе не тільки закупівлю обладнання, а й ремонт кабінету й коридору. Програма USAID DOBRE придбала ультразвукову стаціонарну систему SIEMENS ACUSON S2000 на суму 45 тисяч доларів, а громада взяла на себе ремонтні роботи, умеблювання та заміну освітлення на енергоефективне.

— Оновлення кабінету ультразвукової діагностики — це один із 14 реалізованих у Шумській громаді проектів спільно з Програмою DOBRE, — розповідає фахівець із управління проектами та програмами в сфері розвитку громад Програми USAID DOBRE Олег Процик. — Попри те, що лікарня в той час іще перебувала в комунальній власності районної ради, нам вдалося спільно з Шумською міською радою налагодити співпрацю задля облаштування УЗД-обладнання для потреб мешканців цілої громади. Зараз воно використовується як первинною, так і вторинною медициною.

Цей проект став вагомим складовим в подальшому розвитку Шумської лікарні. Мешканці громади тепер мають можливість діагностувати свій стан здоров'я на ранніх стадіях захворювань та одразу ж на місці, в Шумську, отримати допомогу лікарів. А вже зараз у нас є майже все необхідне обладнання — від різних типів УЗД та цифрового рентгена до мамографа і ЛОР-комбайна.

— Починаючи з 2021 року нам вда-

СПІВПРАЦЯ

Коли усім DOBRE

Як завдяки децентралізації Шумська лікарня отримала нове життя

Сучасна УЗД-діагностика — коштовний проект.

В офтальмологічному кабінеті.

лося провести капітальний ремонт восьми стаціонарних відділень, встановити нову дизельну електростанцію потужністю 120 кВт, а також сучасну кисневу станцію, яка підключена практично до кожної палати нашого закладу, — розповідає медична директорка Шумської міської лікарні Людмила Зінько. — Серйозно взялися за оновлення обладнання лікарні, залучили донорів і сьогодні маємо майже все, що потрібно для надання допомоги пацієнтам. Цьогоріч пробурили свердловину з автономним електроживленням для забезпечення альтернативного водопостачання, а також маємо власну котельню на дровах. Минулої важкої зими нам вдалося працювати з пацієнтами, не маючи особливих проблем, пов'язаних із відключеннями електроенергії.

Подальші плани щодо лікарні в громаді — не менш амбітні. Найперше — встановити сонячні панелі на

Директорка Шумської міської лікарні Людмила Зінько.

Фото Владислава СОДЕЛЯ.

даху закладу як альтернативу електроживленню. А також придбати обладнання для МРТ-обстежень та комп'ютерний томограф.

За короткий час Шумській лікарні вдалося перетворитися зі стандартного лікувального закладу на зразковий медичний центр, куди приїжджають на обстеження та лікування не лише мешканці громади, а й із сусідніх Кременеччини, Лановеччини, а також Хмельницької та Рівненської областей. За словами Людмили Зінько, зараз лікарня суттєво випереджає сусідні медзаклади за показниками проведених обстежень та лікувань. Відповідно, позитивні й фінансові показники, які не тільки дозволяють повністю забезпечувати заклад необхідними матеріалами й ліками, а й продовжувати модернізацію та наповнювати місцевий бюджет. ■

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

Не забувай полоти ментальний город

Інформаційні бур'яни з країни на болотах лізуть на наш ґрунт досить агресивно, тож їх потрібно регулярно викоринювати

Вікторія САЄНКО

На мою думку, матеріал докторки філософії Олени Іщенко, кандидатки наук із соціальних комунікацій Тетяни Ковальової та доктора наук із соціальних комунікацій Володимира Садівничого «Інфобур'яни. Як розпізнавати нісенітницю і відверту брехню у рос. пропаганді щодо контрнеступу ЗСУ» («УМ» за 30 серпня 2023 р.) про розвінчування кремлівських міфів — так званих інфобур'янів — є наразі дуже актуальною темою. Тішуся, що українські видання, зокрема й «Україна молода», пишуть про це.

Сподобалося, що автори на конкретних прикладах роз'яснили можливі способи спотворення інформації, а також прописали окремі факти, приміром, про «американських журналістів». Особисто для мене стало відкриттям те, що деякі з них працюють на ворога та просувають москальські нарративи. Однак в електронній версії матеріалу бракує активних покликань, аби самому ознайомитися з контекстом іноземних ЗМІ.

Обов'язково поділюся цими знаннями з друзями та батьками, адже важливо боротися з ворогом не лише на фронті, а й викоринюючи його брехливі «інфобур'яни» з нашого простору.

Велика подяка авторам та редакції «України молоді» за плідну й кропітку роботу! ■

КРИМІНАЛ

Примарні колеса

Шукають шахрая, який видурив у жителя Умані 200 тисяч гривень

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині поліція встановлює особу шахрая, який видурив у жителя Умані 200 тисяч гривень.

Як розповіли «УМ» у Черкаській обласній поліції, уманчанин довірився незнайомцю під час купівлі автомобіля. Гроші перерахував, а транспорт так і не побачив.

«22-річний уманчанин хотів за кордоном придбати автомобіль Toyota. Оголошення про продаж такого транспортного засобу він знайшов в інтернеті. Коли зв'язався з продавцем, то йому сказали, що потрібен аванс, бо машину можуть забрати у будь-який час», — розповідають у поліції Черкаської області. І уточнюють, що після отримання частини коштів «продавець» надіслав документи та вказав, що потрібні ще гроші для оформлення машини в Україні. Покупець погодився і перерахував загалом 200 тисяч гривень. Після чого, зв'язок із «продавцем» обірвався.

Відомості про подію внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань за ст. 190 («Шахрайство») Кримінального кодексу України.

До речі, це вже не перший шахрайський випадок на Черкащині останнім часом. Особливо активізувалися шахраї на кшталт «ваш родич потрапив у ДТП». Не так давно 62-річний жительці Канева подзвонив невідомий та представився лікарем. Він розповів, що її племінник потрапив у ДТП і для лікування необхідно 2 тисячі доларів. Розгублена жінка погодилась і передала невідомому, який прийшов до її квартири, таку суму. ■

ДОВКІЛЛЯ

Війна забруднює. Землю, воду, повітря

Як британські вчені-аграрії та наше студентство спільно досліджують український ландшафт

Валерія МУСХАРІНА,
студентка Київського університету
імені Бориса Грінченка

Студенти Сумського національного аграрного університету та вчені Королівського аграрного коледжу Сайренсестера у Великій Британії аналізують зразки ґрунту, забрудненого наслідками військової агресії росії в Україні. Дослідники вивчають масштаб проблеми, а також можливості покращення якості ландшафту нашої держави. Про це пише ВВС. Вони отримали спеціальне обладнання для пошуку важких металів та інших типів забруднень і, за словами професора Марка Хортон, вже знайшли кілька небезпечних речовин.

«Наше справжнє занепокоєння полягає в тому, що культури, які ростуть над воронками від бомб, включатимуть ці отруйні метали й забруднюватимуть світові запаси їжі», — пояснює він.

Бомби, ракети та артилерійські снаряди завдали величезної шкоди українському ґрунту за 19 місяців війни. Колись родючі поля зараз є непридатні для використання, а відновлюватимуться, на жаль, роки, якщо не десятиріччя.

Залишки хімікатів, сміття й отруйних речовин можуть просочуватися в місцеві ґрунтові води та впливати на регіональний харчовий ланцюг. Професорка Олена Мельник зазначає: «Вік хвороб (особли-

во хронічних) тільки молодшає через проблеми із забрудненням навколишнього середовища».

У рамках візиту до Британії команда Сумського університету відвідала органічну ферму в Котсуолдсі, де дізналася про методи сталого ведення сільського господарства, досвід якого може бути запроваджено в Україні.

За словами прем'єр-міністра Деніса Шмигала, майже 174 тисячі квадратних кілометрів України всіяні вибухонебезпечними предметами. Фахівці вважають, що очищення забрудненої вибухівкою території може зайняти не один десяток років, а роботи з розмінування України, за підрахунками ООН, коштів вартістю 35,7 млрд доларів. ■

■ БІЖЕНЦІ

Гангофер як «мала Україна» після Другої світової і тепер

Життя українських вимушених переселенців у німецькому Регенсбурзі: понад 70 років тому і нині

Ксенія ЛЯПІНА
Регенсбург

Нинішнє поселення Гангофер у баварському Регенсбурзі відоме багатьом місцевим жителям тим, що це «робоче поселення», побудоване між 1936-м і 1939 роками, яке мало надавати нове житло для німецьких робітників авіаційної промисловості. Район виглядає просто, але одразу впадає в очі: величезна кількість однакових білих будинків із сірим дахом.

І лише деякі люди знають, що Гангофер став «маленькою Україною» приблизно на п'ять років, починаючи з 1945 року. На жаль, Регенсбурзький міський архів не має ані графічних, ані письмових документів про цю маленьку Україну в Регенсбурзі. Ця сторінка історії ніби стерта з пам'яті міста, а точніше — ніколи там не закріплювалася. Фахівці Східно-західного центру Регенсбурзького університету на чолі з професором Вальтером Кошмалем у своїх історичних дослідженнях розповіли про зв'язок нашої Батьківщини з поселенням у місті Регенсбург.

Українська община в Баварії

Очевидці розповідали тоді й говорять сьогодні про тодішній «табір іноземців». Саме там розмістили українців, які протягом кількох років під захистом, зокрема, Організації Об'єднаних Націй жили своєю українською общиною. Звичайно, тоді це викликало гнів серед німців (але не забуваймо про їхню роль у Другій світовій війні), бо за наказом Управління ООН у справі біженців у 1945 році протягом 48 годин усі 1 тис. 140 квартир повинні були бути виселені.

У травні 1945 року в цьому таборі проживало 2 тисячі українців, у тому числі поляки українського походження. Через два роки, у травні 1947-го, їх було вже майже 5 тисяч. Після 1949 року багато з них емігрували до Північної Америки та Австралії, багато були переведені до табору Ульм/Дунай, дехто залишився.

Оксана Бризгук-Соколик, мешканка Гангофера, 23 вересня 2020 року в «Острозькій академії» поділилася спогадами про своє життя в «маленькій Україні»: «Оселя — це були ряди «бльоки» будинків по чотири мешкання, кожне мало три кімнати і кухню. Нашій родині з чотирьох осіб дісталася в одному помешканні одна кімната, в другій мешкала родина Стародубів з двома доньками, маленьку кімнату дістав проф. Комарецький. Варили ми по черзі. Професор Комарецький харчувався в ідальні для самітніх. Нам приписали до кухні нового мешканця. Молодого хлопця. Він не мав приватності, а ми мали проблеми з куховаренням. Після протестів і прохань його забрали».

У Гангофері українські біженці могли заглибитись у свою культуру й спілкуватися рідною мовою, в той час як у Радянському Союзі це було де факто заборонено, усі мали бути «єдиним народом». У цьому великому таборі вони створили «острівець стабільності та добробуту». Безперечно, тут українці були привілейовані: відносно добре розміщені, отримували гарні гроші за роботу, харчувалися так само, як німці. А ще їхні школи часто були в хорошому стані, чого бракувало корінним мешканцям Німеччини.

Ентузіазм і креатив у школах й осередках культури

Люди зі статусом Displaced Person (скорочено DP) були автономними. З англійської displaced person означає «переміщена особа» — саме так називали українських біженців Регенсбурга. Вони мали свої пошту, школи та дитсадки.

Початкову школу відвідували близько 300 учнів. Гімназії ство-

Поселення Гангофер незабаром після його будівництва.
Фото Регенсбурзького університету, Euroreum.

Дмитро Грайворонський із Гангофера одружився зі судетською біженкою Терезією Тріб.
Фото з сайту br.de.

рювали за західноукраїнським зразком. Навчальних матеріалів, звісно, не було. Проте було багато вчителів і викладачів, які з великим ентузіазмом створювали навчальні матеріали та викладали їх українською мовою.

Це було найголовніше: у дітей була можливість вивчати рідну мову. Вся освіта була спрямована на майбутнє спільної української нації. Але вони також вивчали й англійську для майбутнього від'їзду.

Українці Гангофера буквально вибухнули креативністю після тривалого періоду гноблення. Вони дуже хотіли отримати визнання, в тому числі й від німців. Багато енергії вкладали у виховання та навчання дітей і дорослих.

Культурні активності та пропозиції в таборі були величезними. Вони варіювалися від соціальних і мистецьких, від хорошого співу й рукої роботи до ігор та спорту. Діяв Український літературно-мистецький клуб, де проголошували доповіді, організовували концерти, показували кінофільми, створювали «живу газету». Ставили відомі постановки, такі як «Наталка Полтавка» та «Запорожець за Дунаєм».

Оксана Бризгук-Соколик пригадує: «Молодь не могла бути без жартів та збитків. І так одного разу хлопці нашого шкільного хору домовилися і замість «Осан-

на во вишні» заспівали «Оксана на вишні»... Я була одинока Оксана в хорі і мало не провалилася під землю... Зустріч українців зі всіх частин України та з різними віроісповіданнями спричинювала, як ми тоді називали жартома, «мішані подружжя».

Українські газети і марки

Існувало дві організації для молоді: Пласт (до якої входили майже всі гімназисти) та СУМ. Також таємнича «підпільна» організація із суворою дисципліною.

Видавничою діяльністю займалося кілька установ. З них найактивнішою була видавничка спілка «Українське слово». Були тижневики «Українське слово» та «Слово», виходили бюлетені, афіші. Друкували багато книжок: спершу кількосторінкових, а потім вже об'ємних.

Звичайно, відзначали державні свята та пам'ятні дати, в тому числі релігійні. До речі, громадське життя в церквах мало велике значення. Саме церква Святого Віта була доступна для українців.

11 грудня 1946 року тамтешня українська пошта випустила перші українські поштові марки, які коли-небудь з'явилися в Німеччині. Далі в поселенні Гангофер було надруковано більше марок, ніж у будь-якому іншому таборі, а саме 36 різних марок за 18 місяців.

Мотиви марок відобража-

Вимушено переміщені через російську агресію з 2022 року українці у місті Регенсбург долучилися до всесвітньої акції «Хода Незламності».
Фото Ксенії ЛЯПІНОЇ.

Оксана Бризгук-Соколик поділилася спогадами про Гангофер.
Фото 1992 року. Торонто.

Одна з перших марок Гангофера, на якій зображено поселення. Вдаліні видніється головний собор Регенсбурга.
Фото з сайту br.de.

За волю і славу України молили Господа в церкві Св. Віта в Регенсбурзі українці, що через переслідування в СРСР залишили рідну землю. 1945—1949.
Фото Ксенії ЛЯПІНОЇ.

ють переплетення обох культур: на перших восьми зображені Гангофер та Регенсбург, а потім з'явилися марки з Тарасом Шевченком та національними костюмами різних регіонів України. Кошти від продажу марок були спрямовані на поліпшення умов проживання в таборі.

Незважаючи ні на що, українці в Гангофері були важливі, адже саме цей табір став центральною опорою між Радянським Союзом і Північною Америкою. Свою мрію про національну Україну біженці втілювали в Регенсбурзі протягом п'яти років, поки їх не відправили до Північної Америки та Австралії.

Вимушені переселенці з України після повномасштабного нападу росії

У 1991 році Україна віднови-

ла Незалежність. Відтоді, попри немало труднощів, вдалося побудувати демократичну державу. Однак росія не полишала своїх планів підкорити нашу країну і 2014 року розпочала часткову окупацію Донецької та Луганської областей і анексувала український Крим. А 24 лютого 2022 року країна-терористка почала повномасштабний напад на Україну. Тож у Регенсбурзі багато українців знову будують життя з початку.

Зараз українці тут, у Німеччині, не мають власних поселень і шкіл. Проте є те, що пронесли крізь покоління, — усвідомлення важливості єднання. Українці ходять на мітинги й демонстрації, допомагають одне одному у вирішуваних документальних та побутових проблемах через месенджери, влаштовують безплатні або благодійні майстер-класи і заняття у гуртках для дітей, «мовні кафе».

Світ змінюється. Глобальною різницею вимушено переміщених внаслідок страшних воєн українців 2022—2023 років та біженців 1940-х років є те, що тепер люди намагаються якомога швидше інтегруватися в німецьке суспільство. Тож діти пішли в німецькі школи, студенти — в німецькі вищі навчальні заклади, дорослі влаштувалися працювати в німецькі компанії. І кожен, без винятку, зобов'язаний вивчати мову або на інтеграційних курсах, або в місці здобуття освіти.

Гангофер часто називали «Україною в мініатюрі». Тепер увесь Регенсбург (та й не тільки він, а й увесь світ) — це вимушена «Україна в мініатюрі». Віримо: зовсім скоро перемаємо і повернемося на нашу рідні землі далі будувати щасливе життя. ■

Валентина САМЧЕНКО

КІНОТЕРАПІЯ

Гра долі: сучасне і минуле

Фільми про видатних українців показують у Чернігівській та Київській областях за підтримки урядів шести країн

Діалоги про культуру й історію, демонструючи у Чернігівській та Київській областях документальні фільми про таких достойників, як Марія Заньковецька, Олександр Довженко, Микола Гоголь, Михайло Коцюбинський, — розпочала команда громадської організації «Сучасне українське кіно «СУК» за сприяння міжнародного фонду «Партнерство за сильну Україну». Проект фінансується за рахунок допомоги урядів Канади, Фінляндії, Швеції, Швейцарії, Великобританії та Сполучених Штатів. Прикметно, що частиною програми щоразу стає спілкування людей, за бажанням, із психологом Тетяною Марініною.

Стартував проєкт у Сосниці Чернігівської області, де народився визнаний геній світового кінематографа Олександр Довженко, власне в день його 129-ліття. Хоч на вшануванні режисера фільму «Земля» й автора «Зачарованої Десни» у період повномасштабної російсько-української війни зібралося менше людей, ніж це було у спокійніші часи, атмосфера була надзвичайно душевною, пізнавальною й об'єднавчою.

Біля величного пам'ятника Олександрові Довженку — понад два зрости людини — поблизу хати, в якій у 1894 році народився митець, чарував співом молодий мандрівний кобзар Богдан Козловський. Він родом з Очакова Миколаївської області, багато подорожує Україною. А за співаним словом пошану земляки склали, зокрема, кінознавець Сергій Тримбач, ведуча документального телециклу про відомих українців Наталя Сопіт, вдячні земляки. Далі — затишне подвір'я Довженків, де народилося 14 дітей, але вижили лише Сашко з однією сестрою. І як ідентифікація мит-

Довженкознавець Сергій Тримбач, продюсерка Галина Криворчук і режисер Василь Вітер.
Фото Валентини САМЧЕНКО.

ця із Сосниці — яблуневий сад з давнішими деревами і зовсім молодими іменними. У літературно-меморіальному музеї Олександра Довженка — багато фотографій, кінокамери, кілька нагород та інших особистих речей митця.

У дюючому (!) Сосницькому кінотеатрі імені славетного земляка, якому випало творити у тоталітарні радянські часи, показали документальний фільм із циклу «Гра долі» студії «Віател» — «Олександр Довженко. Загублена любов» (режисер Василь Вітер, ведуча Наталя Со-

пійт, науковий консультант Сергій Тримбач, продюсерка Галина Криворчук). У стрічці відображені всі етапи життя і творчості митця: як його готували зростати в Україні, як влився в УНР і як доводилося жити у радянські часи, коли Сталін намагався приручити талант, щоби впливати на маси. (П'ять частин цієї документальної історії, як і багатьох інших, доступні на ютуб-каналі проєкту про відомих українців «Гра долі»). До речі, кінотеатр стоїть на вулиці тепер Лесі Українки — саме по цій магістралі на початку росій-

Величкіна Олександр Довженко у Сосниці. Вшановує митця кобзар Богдан Козловський з Миколаївщини.

ського вторгнення рухалася і зупинялася російська воєнна техніка.

Містами зустрічей і показів фільмів ще є Прилуки, Ніжин, Чернігів, а також Київ і Буча. У Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя показали стрічку «Микола Гоголь. Молитва за спасіння» — про випускника-містика цього освітнього закладу та його світогляд. І ще фільм про студента іншого часу, який увійшов у добу шістдесятників, — «Євген Гуцало. Куди біжить дорога». Письменник у недописаній книзі «Ментальність орди» ще

у 1995 році передбачав російську навалу.

У меморіальних музеях і навчальних закладах, де знімали фільми циклу «Гра долі», тепер обговорюють проблеми української ідентифікації та переосмислюють пропагандистські наративи імперських, радянських і путінських часів у культурі і мистецтві України. Бо знання історії — це також зброя проти споконвічного російського ворога, який понад півтора року веде жорстоку війну. І справа кожного — допомогти перемогти навалу агресора. ■

Андрій ТОПАЧЕВСЬКИЙ, заслужений діяч мистецтв України, лауреат премії імені В. Черновола

Українські поціновувачі мистецтва наївного живопису дізналися про Никифора Криницького відносно недавно. Його ім'я прозвучало поруч з такими відомими постатями, як Марія Примаченко, Катерина Білокур, а у світовому контексті — Ніко Піросманішвілі, Адрі Руссо, Амедео Модільяні.

Повне ім'я — Епіфаній Никифор Дровняк із лемківського містечка Криниця — відомий у світі художник-самоук. Навіть тоді, коли його картини експонували в Парижі, він не розкошував. Прожив 73 роки.

Мистецтвознавці віддавна сперечаються, чи слід вважати примітивним або наївним мистецтвом лише вроджену інтуїтивну творчість, позбавлену рефлексій і самокритичності, чи також — свідому її імітацію. У першому випадку дитина, не обтяжена умовностями дорослого життя, виявляючи особливу інтуїцію, бачить світ по-своєму. У другому — навколишні реалії сприймаються через існуючі мистецькі умовності. Мають, ті й інші частково мають рацію. Ці суперечки досі не вщухають. Та будемо виходити з реальності, що вже склалася у випадку Никифора, який був самим собою від народження: багато імен, дві країни, а неповторний художник з Криниці — один.

За право вважати Никифора

«своїм» сперечалися знавці й поціновувачі мистецтва з Польщі та України; мабуть, це і загальмувало процес його визнання у нас. Перша офіційна виставка його творів відбулася в Національному музеї українського народного мистецтва у Києві лише у 2013 році. Що ж до Польщі, то на той час уже існував Музей Никифора у Криниці...

До речі, першу виставку, що відкрила світові цього художника, експонував у Парижі львівський художник Роман Турин. Побачивши твори Никифора (тоді — Дровняка), вражений Турин передав кілька його робіт до Парижа на виставку європейських митців у 1932 році, де вони були високо поціновані.

Доля не була милостивою до нього. Після війни, під час акції «Вісла» його кількаразово вивозили на північ, до Щецина, але кожного разу він повертався до Криниці. Це курортне містечко вважав рідним. Тут він народився у 1895-му і був хрещений як Епіфан, на честь св. Епіфанія. Його мати, лемкиня, тобто українка-горянка, померла під час війни, батька ж він не знав. Подейкували, ніби це був хтось із польських художників. Коли вкотре не вдалося Никифора переселити, вирішили змінити національність. Вигадали йому ім'я Ян, а прізвище — Никифор. Відтоді фігурував у мистецтвознавчій літературі як Ян Криницький, Матейко з Криниці, Майстер з Криниці, Лемко Никифор

ПОСТАТЬ

За Никифора сперечалися країни

Імен багато, художник — один, із Криниці

тощо. Вже наприкінці життя отримав паспорт на ім'я Никифора Криницького. Під цим іменем і запам'ятався.

Мав талант уроджений, а не набутий чи вигаданий. Про це свідчить його життєпис... Спершу шукав собі інших занять, пробував працювати перукарем, але завжди повертався до малювання, бо лише це давало йому задоволення. Обмінював свої малюнки на їжу або послуги, приймав звичайну благодійну допомогу. При цьому з часом удосконалювався як художник.

Є легенда про глухонімого і неповносправного Никифора. Такий погляд є однобічним, а уявлення про нього — спрощеним. Справді, мав мовні вади і зрозуміти його було не завжди легко. Але, швидше, може йти про вибіркову свідомість людини, для якої малювання, власне, й було самим життям.

Митці, які цінували Никифорові здібності й наполегливе прагнення малювати, пробували навчати його, зокрема у Кракові, але кожного разу Никифор повертався до Криниці. Таким чином, його ім'я і назва містеч-

Никифор Криницький.
Із сайту polscy-artystci-naiwni.blogspot.com.

Никифор Криницький.
Фото з сайту culture.pl.

ка поєднались в особі Никифора Криницького. Вже після війни, коли його твори почали частіше з'являтися на міжнародних виставках, життя Никифора змінилося, бо став професіоналом і добре заробляв. У 50-х роках відбулися його виставки у Парижі, Римі, Белграді, Загребі, Амстердамі; у 60-х — у Ганновері, Відні, Чикаго, Страсбурзі, Хайфі. Про лемківського примітивіста були написані статті й навіть книжки.

Так на схилі своїх літ зажив світової слави і став повноправним громадянином, отримав добре житло, подорожу-

вав не з відчаю, а для задоволення. Та найголовніше — уперше відчув себе потрібним і пошанованим... Шкода, що в тодішній підрадянській Україні Никифор не був гідно поцінований.

Отож українські шанувальники народного мистецтва дізналися про Никифора з Криниці з певним запізненням. Тому згадати про нього варто не лише з нагоди 10-річчя першої виставки у Києві. Адже надто не схожий на інших. Що ж, власне, це за всіх часів було головною рисою правдивого, непідробного митця. ■

Інститут літератури імені Т.Г.Шевченка Національної академії наук України
газета «Україна молода»

НОМІНАНТИ

Двері пам'яті:
розмінування

Костянтин РОДИК

Чи не найкращі історії — ті, що розказують начитані, фантазійного характеру підлітки. Там — щира віра оповідача і майже безмежний кредит довіри авдиторії, однолітків, котрі ще й гадки не мають про якийсь фактчекінг. З такого підлітка-оповідника виріс Стивен Кінг. Десь так починав і Андрій Кокотюха. У його крайньому «підлітковому» романі читаємо: «З цією книжечкою біда: немає останніх сторінок. Так і не знає Арсен, чи зловив Голмс страшного собаку-привида. Викрутився: щоразу придумував інше закінчення, яке хотів» (К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2023).

У цій автобіографічній, згодом, ремарці є слово-зрадник. «Викрутився» — то вже з дорослого лексикону, з конкурентного досвіду. Коли починаєш замислюватися, як виглядаєш збоку, в очах прихильників і суперників, — з'являється страх зробити щось «не так». Спокуса виглядати замість бути. Тож, на письмі, як у танці: починаєш рахувати ритм — стаєш ніби дерев'яний.

Але у підлітковій прозі Кокотюха — розкутий, пластичний, привабливий. Чи не тому, що не бачить тут собі конкурентів? Справді, у цій ніші «претендентів на папаху» не так густо, як на дорослому мейнстрімі. Утім, він працює для цільової авдиторії — підлітків передтінейджерського віку, — де відзначилося чимало талановитих літератів, з Нестайком включно. Не порівнюватиму, але значу: Кокотюха — повноправний представник цього поважного ряду. Вище за всіх — хіба тільки Рутківський.

Не те, щоб на «дитячому» сторітелінгу Кокотюха розуміється більше, ніж оповідаючи для дорослих. Просто він для нього органічніший — це, либонь, саме той випадок, коли людина спромоглася зберегти в собі найкраще з дитинства — безпосередність. Саме таке й коло шанувальників його «дорослої» прози — ментальні підлітки. І це напрямку стосується згаданого на початку Кінга. Обидва починали зі гри в солдатики, яку в літературі називають переспівами. Й обидва були завойовниками острову солодкогосих сирен, терену жанрової прози. Шлях до літературного канону через лабіринт «жанру» геть не гарантований — дається обранням; тим, чиї амбіції (і талант їхнього покриття) зашкалюють. Кінгові вдалося перейти до вищої літературної

ліги лише у другій половині 2000-х після «Зони покриття», «Історії Лізі», «Острова Дума» та «Під куполом». А до того були тридцять років і сорок книжок суто жанрового успіху. Кокотюха зупинився там, де Кінг стартував до Олімпу, і навіть вигдав собі формулу комерційного (на відміну від художнього) сторітелінгу: «Не мати надмірних амбіцій та «понтів» (див.: Віктор Яручик. Розмова з літератором: Сучасна українська художня творчість в іменах. — Луцьк: Твердиня, 2015).

Проте до «підліткової» прози усе це мало дотичне. Там діє передовсім отой закон безпосередності, коли читач отожднює себе з оповідачем, якого вважає першим серед рівних. Саме тому Кокотюха у цих своїх творах є природним і вабливим. Він — свій. До всього, він ретельно опанував секрети ремесла (навіть, якщо хочете, за «посібником» Кінга «Про письменство»). І у «Потаємних дверях» це добре видно. Основу оповіданої історії виплетено справді майстерно: на початку згадується ініціатива з перейменування київської вулиці Орлова на вулицю Зозулі. Перший — капітан НКВД, другий — хорунжий УПА. Згодом з'ясується, що це не просто данина тренду, а обидва персонажі стикнулися в минулому, а оповідач, майже чотирнадцятирічний київський підліток Арсен Гірник, є таким собі «правнуком» обидвох. І цього замало: отой енкаведист Орлов (який полюбив за Зозулю), що був тимчасовим чоловіком прабабці Арсена, засланою 1945-го на Волинь учителькою з Донецька, коли відкрив «зраду» Оксани та її сина, просторікує перед тим, як їх застрелити: «Ще й вулицю якусь назвуть на честь родини Гірників. Погано, Оксано, що я не переконав тебе взяти моє прізвище. Бо так була б табличка на честь Орлових». У підсоветському Києві з'явилася вулиця з назвою, на яку навіть той Орлов не сподівався. Просто сюжетний супер!

За формою «Потаємні двері» — класичний для фантастики (і не тільки) стрибок у минуле. Кокотюха стрибає туди не вперше і щоразу бере собі за провідника консультанта-історика. Цього разу це Володимир В'ятрович, тож за адекватність зображеного можемо не переживати. Історія починається в сучасному Києві, де здиваються діти переселенців з Донеччини, які втекли від «народної республіки», але ганять натомість Україну. Про що недоговорюють батьки — здійснюють діти: збиваються у «партизанський загін», першою акцією якого є спалення

ЛІДЕРИ ЛІТА: ДИТЯЧЕ СВЯТО

«Лідери літа» — це видання перших восьми місяців року, що набули найвищої експертної оцінки. Номінантів подано за абеткою, оскільки місяця «розставити» — з урахування повного річного репертуару — експертна сесія рейтингу-2023 наприкінці грудня. Списки усіх лідерів опубліковано на нашому партнерському сайті «Буквоїд».

Література для школярів середніх класів

Леся ВОРОНИНА . Гра в індіанців або Ніколи не смійся з крокодила. — Х.: Віват, 112 с. (п)
Андрій ЗЕПІНСЬКИЙ . Семенові зорі. — Л.: Видавництво Старого Лева, 488 с. (п)
Андрій КОКОТЮХА . Потаємні двері. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 224 с. (п)
Зірка МЕНЗАТЮК . Відчайдушні вершники. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 224 с. (п)
Всеволод НЕСТАЙКО . Тореадори з Васюківки. Велике ілюстроване видання. Книга перша. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 216 с. (п)
Ірен РОЗДЮБЛЬКО . Знак потраплянців. — Х.: Віват, 192 с. (п)
Ювал Ной ХАРРАРІ . Нестримні Ми. Том 1. Як люди захопили світ. — К.: BookChef, 188 с. (п)

Книжки для юнацтва

Олена ЗАХАРЧЕНКО . Тільки не гавкай. — Х.: Віват, 112 с. (п)
Джордж ОРВЕЛЛ / Ксав'є КОСТ . 1984. Графічний роман. — Х.: Віват, 238 с. (п)
Галина ПАГУТ'ЯК . Око світу. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 256 с. (п)
Ірина СЛАВІНСЬКА . Майже доросла. Книжка для дівчат і про дівчат. — Х.: Віват, 224 с. (п)
Ірина ТАРАНЕНКО . Книга-мандрівка. Нескорені. — К.: Книголав, 56 с. (п)
Світлана ТАРАТОРІНА , Наталія ДОВГОПОЛ , Ірина ГРАБОВСЬКА , Наталія МАТОЛИНЕЦЬ , Дарія ПІСКОЗУБ , Ярина КАТОРОЖ , Анастасія КУЛИКОВА , Ксенія СОКУЛЬСЬКА . Легендарні дивних міст. — Х.: Ранок, 336 с. (п)
Юлія ЯРМОЛЕНКО . Без маячні про перші місячні. — К.: Віхола, 160 с. (п)

автівки атошника, який і пропонує оте перейменування вулиць. Тут наш автор уповні демонструє ще одну свою фахову спроможність, не раз раніше ним застосовану, — емоційно переконливо представити мотивацію ворога.

Звісно, діти отих сумнівних біженців доручають виконання теракту найменш «ватяному», Арсенові. Виконує (з підліткового пріоритету бути у зграї), тікає від переслідування, в якому подільському підвалі вдаряється об щось головою — й отямлюється вже у 1945-му на Волині. Так само — підлітком із советською прошивкою. Стає непоміченим свідком розмови упівців, вистежує і здає своєму вітчиму Орлову їхнього командира Зозулю. Далі стикається з однолітками-українцями (ну і, ясна річ, з таємничим Провідником), й усвідомлює власну помилку, допомагає врятувати командира УПА.

Ідея роману ось тут: «Потаємні двері відкриваються для того, хто скоїв помилку». Хто розібрався із собою мало не за Фрейдом. На останній сторінці вичитуємо однозначне: «Двері пам'яті». А це, перед тим, таке: «Віра — перша умова повернення». А це вже — чи не пряма алюзія на Галину Пагут'як. Тим більше, що збіглося в часі: Пагут'якове «Око Світу» вийшло у тому самому видавництві з різницею на кілька місяців. І так само це оповідь чотирнадцятирічного підлітка про трагічний чин Української Повстанської Армії.

В обох книжках багато спільного в антуражі. «Коли мені зимно, я думаю про те, як застрелю майора Жбанова. Думка про се мене зігриває», — звиряється Ілько, герой «Ока Світу». У персонажа Кокотюхи — приблизно те саме. Так само спільною є стратифікація суспільства: «Є свої, вороги і ніякі. Чорні, білі й сірі» (Г. Пагут'як). Але на цьому збіги завершуються.

Хоч Пагут'як і написала чимало суто підліткових книжок, ця її повість помітно випадає з того контексту. «Око Світу» для тінейджерів — так само, як і «Сині води» Рутківського: обидві водночас підсвідомо адресовані дорослим (як і, згадалося, книжка Галини Малик «Абра&Кадабра» з того ж діапазону). Але новий твір Пагут'як до певної міри дисонує і з її «дорослими» творами. Головне — ніде не чути авторського голосу. Акцент рішуче зміщено від рації до емоцій. До такого ступеня, що вчому порівнювати з письмом Марії Матіос. Принаймні епізод, коли Ілько спалює московський підручник «Родная речь», котрий здавався його п'ятирічній сестрі чимось на кшталт цукерки у «Солодкій Дарусі». Хоч реакція була й інша: «Маруся лежала вбрана в зимову одіж, затомтана хусткою й підперезана, а на ногах мала онучі й гумові постолі. Коло неї лежала чимось напхана полотняна торба, що з нею сестра ходила до школи. Мама висипала те, що було в торбі: бульба, пару кусників хліба, зшиток і олівець. — Видиш? Дитина в Сибір збиралася».

Якщо оцінювати «Око Світу» у кон-

тексті усієї творчості пані Пагут'як, то ця повість можна вважати за певний (приміжний?) підсумок її розмислів щодо війни як такої. Ілько замислюється: «Наше гасло — «Перемога або смерть» Ті слова мене тривожать. Наших стає все менше, а енкеведистів все більше, і лишається — СМЕРТЬ». За великим рахунком, це зріз сьогоднішньої соціології. Як і таке: «— А коли в нас буде своя держава? — Коли буде своя армія». Можливо, ми чогось не знаємо про таємні заводи, це просто зараз виготовляють мільйони набоїв і снарядів, тисячі ракет, гармат і танків. Але нам це ТРЕБА знати, бо інакше своєї держави не буде. Знати все, починаючи від початку: «Вони не розуміють, що людей слід зотувати до некла заздалегідь. Тоді, можливо, хтось і врятується. Кенігсбергу моєї душі, ти знаєш, про що я», — це написано ще 2011 року, а потому ми маємо Зеленського перед 24.02.2022, і як наслідок Бучу, Ірпінь, Маріуполь.

Для Галини Пагут'як війна — гвалтовне скасування усіх гарантій. Вже в ранній «Уриській голиці» один з цільних персонажів «Боявся життя, пізнавши його з найгіршої сторони... війни». Йдеться і про «мародерів, яких на війні було більше, ніж дезертирів та героїв», і про «повоенні часи, коли узаконюється беззаконня». Пізніше вона дійде до інтегрального формулювання: «Вражає найбільше те, що ненависть переможців завжди сильніша за ненависть переможених. Навіть через десятиліття. Ні краплі прощення, ні крихти каяття. Не дивно, що війни продовжуються» («Кенігсберзький щоденник»). Ми це не відчитали ще понад двадцять років тому.

Чесно кажучи, був заскочений «Оком Світу» — настільки новотвір випадає з письменницької парадигми пані Пагут'як. Та зрештою збагнув: просто намагався достукатися до найнедоступнішої і водночас найпластичнішої верстви — підлітків. У чомусь переконати їхніх батьків, які за «порядок, що наведе Путін» (як у книжці Кокотюхи), — не випадає. Так, підліткова авдиторія щодалі менше читає, але ж чи варто заплющувати очі на те, що виробляють з тим «молодим поколінням» в Росії та на окупованих нею територіях. Готують завтрашніх терористів, завдяки і щедро спонсорованій з бюджету літературній підтримці (ну, соцреалізм — живий!).

Розумію, що за нестачі всього на фронті ніби й не випадає говорити про якусь там літературу. Але без залучення підлітків до української ідеї — ми не переможемо остаточно. Кацапи вкладають у мізки підлітків гроші, які нам і не снилися. Попри те маємо два твори, однаково по-своєму талановиті, які через те, гадаю, здатні вплинути на ключову авдиторію. І вони, переконаний, мали би фінансуватися з бюджету. Попри війну. Заради перемоги. ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

Мірча Луческу
румунський наставник ФК «Динамо» (Київ)

«Зараз у чемпіонаті України команди перебувають на приблизно одному рівні. Всі хочуть забивати, всі хочуть перемагати, у всіх висока мотивація».

Григорій ХАТА

Ніде правди діти, рівень чемпіонату України відверто впав. А футбольні експерти порівнюють силу поточного елітного дивізіону з довоєнним рівнем другої ліги. Безпосередній його учасники називають чемпіонат рівним, наголошуючи на тому, що тепер очки втрачають усі команди.

Водночас падіння ігрового рівня перш за все спостерігається у грандів. Вони вже не такі впливові та непереможні. У минулому турі «Шахтар» несподівано поступився «Ворсклі», після чого в Україні заговорили про можливу відставку очільника «гірників» Патріка ван Леувена. Мовляв, власник донецького клубу Рінат Ахметов незадоволений поточними результатами команди й сумнівається в перспективах наставника. Утім наразі нідерландський тренер продовжує працювати з «помаранчево-чорними», готуючи колектив до поєдинку Ліги чемпіонів проти бельгійського «Антверпена».

Під критичний об'єктив уболівальників потрапили й футболісти «Динамо». Черговий провал трапився з «біло-синіми» в національному Кубку, де в 1/8 фіналу команда Мірчи Луческу сенсаційно програла столичній «Оболоні» — 0:1.

«Не маємо права програвати, тому заслужили на критику. Але іншої дороги, окрім як працювати далі, немає. Ми вилетіли з єврокубків та Кубка країни, і жодних відмазок уже немає. Якщо не виграємо чемпіонат, то потрібно буде закрити рота і слухати критику», — сказав ветеран динамівського клубу Андрій Ярмоленко.

Водночас у чемпіонаті країни справи у «Динамо» йдуть значно краще. За втраченими очками динамівці — беззаперечні лідери чемпіонату. У матчі 9-го туру

■ ФУТБОЛ

Усі хочуть перемагати

Динамівці компенсують проблеми в захисті високою результативністю, а в «Шахтарі» задумалися про зміну головного тренера

«Динамо» має найвищу результативність серед усіх команд поточного розіграшу УПЛ.
Фото з сайту fc.dynamo.com.

проти «Олександрії» підопічні Мірчи Луческу знову показали високу результативність, забивши супернику чотири м'ячі. Вочевидь у такий спосіб у «Динамо» компенсують проблеми власного захисту, через які команда в шести зіграних поєдинках ЧУ пропустила десять голів.

«Наша проблема полягає в

тому, що ми багато пропускаємо. Пропускаємо після стандартних положень, після елементарних помилок. Але ми й забиваємо багато. Зараз у наш чемпіонат не їдуть якісні легіонери, а багато футболістів українських клубів перебираються в європейські чемпіонати. Усе це призвело до того, що в чемпіонаті України

команди перебувають на приблизно одному рівні. Всі хочуть забивати, всі хочуть перемагати, у всіх висока мотивація», — так змалював поточний стан українського футболу наставник «Динамо» Мірча Луческу.

Хай там як, а в турнірній таблиці ЧУ-2023/2024 відбувається поступове розходження команд

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. 9-й тур. «Верес» — ЛНЗ — 0:0, «Шахтар» — «Ворскла» — 1:2, «Чорноморець» — «Зоря» — 0:0, «Минай» — «Оболонь» — 0:1, «Кривбас» — «Рух» — 1:3, «Колос» — «Полісся» — 0:0, «Динамо» — «Олександрія» — 4:2, «Дніпро-1» — «Металіст-1925» — 1:0.

Лідери: «Шахтар» — 18, «Кривбас» — 17, «Чорноморець», «Полісся» — 16, «Динамо» — 15 (6 матчів), «Рух» — 15 (8), «Дніпро-1» — 12 (7), «Ворскла» — 12.

до протилежних полюсів. За першу вісімку продовжують міцно триматися «Кривбас», «Чорноморець», «Полісся», «Рух». Особливо дивує львівський колектив. Після нічиєї з лідером першості «рухівці» відібрали очки у другій команді чемпіонату. У гостьовому матчі проти «Кривбасу» команда Віталія Пономарьова досягла переможного результату впродовж п'яти хвилин другого тайму, коли тричі вразила ворота суперника. При цьому «дублем», вийшовши на заміну, відзначився 22-річний Василь Руніч. «Це вперше в моїй кар'єрі гравець, який виходить на заміну, робить «дубль». Тож маю віддати належне досягненню Руніча», — сказав наставник «Руху».

Після зміни наставника та двох перемог поспіль до лідерського «октету» доєднався «Дніпро-1». А от інший призер минулого чемпіонату — «Зоря» — перебуває на передостанньому місці проміжного протоколу. Втім новий наставник луганського колективу Валерій Кривенцов наголошує: «Зараз перебуваємо не на тому місці, де має бути наша команда». Після нічиєї з «Чорноморцем» тренер «Зорі» чітко заявив, що його підопічні заслуговували на більше. ■

■ БОКС

У масштабах століття

Два чемпіони-суперваговики проведуть узимку бій за об'єднання поясів

Григорій ХАТА

Об'єднавчий бій у профі-боксі — справа гучна й довгоочікувана. Водночас у суперважкому дивізіоні уніфікацію не проводили дуже давно. Востаннє там бій за титул абсолютного чемпіона відбувся в далекому 1999 році, коли британець Леннокс Льюїс зібрав у себе пояси WBA, WBC та IBF.

Нова мегаподія у світі супертяжів має відбутися взимку. Після непростих і тривалих перемовин команди Олександра Усика (володаря чемпіонських поясів WBA, WBO, IBF) та Тайсона Ф'юрі (чемпіона світу за версією WBC) підписали контракт на проведення об'єднавчого бою. При цьому процедура об'єднання поясів чотирьох ключових боксерських організацій у суперважкому дивізіоні взагалі проводиться вперше.

«Не можу повірити, що це відбувається, але це так. Повага Тайсону за його мужність», — відреагував на досягнення угоди промоутер Усика Олександр Красюк.

«Радий, що нарешті підписали контракт. Це найбільший бій, який тільки може бути в нашому спорті. Суперваговики завжди розпалюють уяву уболівальників, і я не сумніваюся, що це буде найбіль-

ша боксерська подія століття», — зазначив Френк Уоррен, промоутер Ф'юрі.

Про «бій сторіччя» команди Усика та Ф'юрі домовлялися понад рік. Перший раунд їхніх перемовин завершився невдало. Перепоною до згоди стали, начебто, гроші. Фінансові апетити британського боксера виявилися занадто великі, й сторонам не вдалося розподілити призовий фонд. На другому етапі було значно більше конструктиву. Саудівські шейхи, котрі займаються організацією бою, зробили пропозицію, від якої Ф'юрі відмовитися не зміг.

«Кожен боєць підписав з організаціями свій особистий контракт», — пояснив Красюк. Звісно, деталі фінансової угоди не розкриваються, однак власник промоутерської компанії Top Rank Боб Арум зізнався, що за бій з Усиком Ф'юрі отримає дев'ятьзначну суму. «Якби ви сказали Тайсону Ф'юрі, що він заробить 100 мільйонів доларів, він би дуже розлютився. Він вважає — і гадаю, він правий, — що заробить значно більше», — припустив Арум.

Точна дата бою ще не узгоджена, але поміж найбільш вірогідних дат називають 23 грудня 2023-го та 27 січня 2024 року.

У команді британця пообіцяли визна-

Узимку в Саудівській Аравії Тайсон Ф'юрі та Олександр Усик посперечаються за звання абсолютно найкращого суперваговики.

Фото з сайту sportarena.com.

читися одразу після завершення його дуелі з ексчемпіоном UFC Френсісом Нганну, котра відбудеться 28 жовтня у Саудівській Аравії.

Там же мають зустрітися й претенденти на звання абсолютного чемпіона світу в надважкій вазі. «Роблю те, що кажу. Кажу те, що роблю. Бій за абсолютний титул. Це епоха Циганського короля. Усіку, ти більше не зможеш бігати, як кролик. Ти отримаєш це», — заявив Ф'юрі.

У боксерському світі існує переконання, що за рахунок своїх габаритів Циганський король в об'єднавчому бою матиме значну перевагу.

«Розмір — це те, що дозволяє Ф'юрі досягати успіху. Звісно, Усик має більше навичок, але коли справа доходить до габаритів та інших нюансів, то є сумні-

ви, що він зможе на рівних конкурувати з Тайсоном», — припустив ексчемпіон світу за версією WBC Деонтей Уайлдер.

Про перевагу в зрості та масі Ф'юрі говорить і легендарний Майк Тайсон: «Британець буде клінчувати й виснажить опонента, а потім почне його бити». Водночас Боб Арум просить не поспішати з висновками. «Усик — українець, тож ніколи не списуйте їх з рахунків. Подивіться, як вони протистоять у війні з росіянами. Порівняйте на карті Україну та Росію. Вони така маленька країна, якщо порівнювати з агресором. Але подивіться, що відбувається», — заявив керівник Top Rank.

Ну а сам Усик наразі зовсім небагатослівний. «Незабаром... Готовий до бою», — коротко заявив Олександр. ■

КЛІП-КЛІП

Життя, як KAZKA

Співачка Олександра Заріцька
заспівала про те, як любити себе

Адреналіна ШУГАЙ

Гурт KAZKA презентував новий трек «Солодкі», що став музичною рефлексією солістки гурту Олександри Заріцької про безумовну любов до себе. А також про щире кохання, на яке ми всі заслуговуємо, навіть під час війни. Над піснею працювали композитор Сергій Єрмолаєв та поет Сергій Локшин. Також у роботі взяв участь Дем'єн Ескобар — американський скрипаль-віртуоз, володар двох премій Emmy. Музикант активно підтримує Україну від початку повномасштабної війни, тому залюбки погодився на співпрацю з українським гуртом і створив для нього струнну партію.

«Така особлива й така моя пісня! Про любов до себе й почуття до коханих. Про кайф від власного відображення в дзеркалі й тепло, що дарують миті, коли «щока до щоки», — розповіла про композицію Олександра.

І, мабуть, зовсім не випадково збіглося, що разом із виходом цієї композиції в інтерв'ю Vogue співачка зізналася, що у підлітковому віці мала певні проблеми зі сприйняттям себе та розлад харчової поведінки. За словами вокалістки, вона була «кругленькою» з самого дитинства, хоча й дуже енергійною дитиною. «Все працювало в симбіозі: я залишалася повненькою енергійною дитиною. Фігура змінювалась постійно. Насправді я все життя змінююсь і ставлюсь до цього спокійно. Все залежить від внутрішнього стану, настрою, подій у житті. Я вже звикла, що інколи я в періоді «фітоняшки», а потім просто хочу отримувати задоволення від життя і нічого не ро-

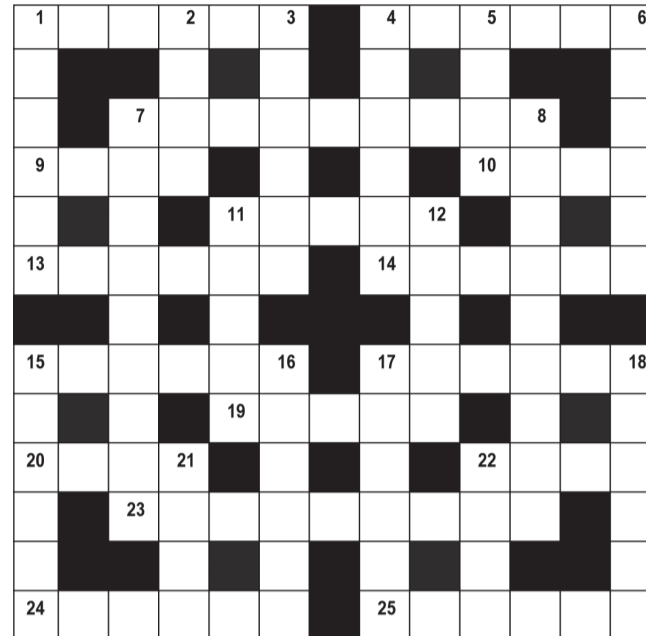

Олександра Заріцька.

бити. І обидва ці стани в собі я поважаю», — розповіла Заріцька.

Також співачка зізналася, що в певний період часу в неї відбили бажання займатися танцями: «У дитинстві я займалася танцями, і мені це дуже подобалось. Але тоді все було інакше — ніхто не вважав, що танцювати можуть геть усі. Це зараз ми бачимо чимало танцівниць із формами, зокрема в балеті Бейонсе. А раніше тренери і навіть діти, з якими ми танцювали, постійно наголошували, що треба худнути. Хлопчики не хотіли ставати зі мною в пару й обирали дівчат, які танцювали набагато гірше, але були стрункими. І це стало моєю особистою крапкою в танцях, бо задоволення вони мені більше не приносили», — поділилася Олександра. Звісно, тоді ж вона пробувала і худнути.

«Свого часу я пробувала всі дієти, зокрема й голодування. Пам'ятаю, тоді було дуже модно голодувати, і всі були підписані на паблік «40 кг». Там дівчата ділилися своїм досвідом, як сидять лише на воді, їдять винятково фрукти чи вдаються до інших жорстких способів схуднення. Багато підлітків були під впливом цих «трендів» і не усвідомлювали, що це вбивство для організму. Їм просто хотілося бути, як усі. Я починала всі ці дієти, не їла по декілька днів, а потім, за класикою, були зриви, психи, сльози — і так це все перетворилося на звичку», — розповіла Олександра. Та, як і більшість підлітків, вона приховувала свої проблеми від батьків. За словами артистки, все, що їй тоді потрібно було, це хороший терапевт, який з нею пропрацював би її комплекси. Зараз, каже артистка, у неї вже немає залежності від їжі. Але, маючи такий досвід, вона переконана, що дуже важливо обговорювати з підлітками питання розладів харчової поведінки. Аби не нести проблеми в доросле життя. ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №40

По горизонталі:

1. Шляхетський верхній одяг у вигляді свитки з довгими рукавами з розрізами посередині для рук. 4. «Український ...» — позацензурний суспільно-політичний журнал, який самвидавом випускали українські дисиденти. 7. Гравер, майстер дереворитів. 9. Російське широке дерев'яне цеброр з вушками. 10. Муза історії в давньогрецькій міфології. 11. Британський модник XIX століття. 13. Протока в Туреччині, що відділяє Європу від Азії. 14. Гора на Кавказі, до якої, за легендою, причалив Ноїв ковчег після сорока днів Великого потопу. 15. Єврейський ритуальний підсвічник. 17. Декоративна смуга між стіною та стелею або між стіною і дахом. 19. Застаріла міра довжини. 20. Дворянський титул герцога Бекінгема. 22. Музичний знак, що підвищує звук на пів тона. 23. Офіційний прийом у президента, папи чи іншої офіційної особи, що займає високий пост. 24. Адміністративна частина Росії, де живуть нащадки українських козаків. 25. Психологічний стан, що характеризується байдужістю до всього, що відбувається.

По вертикалі:

1. Мореплавець, на честь якого названо одну з латиноамериканських країн. 2. Форма опитування, коли серед кількох відповідей потрібно знайти правильну. 3. Німецький поет, філософ, професор історії, теоретик мистецтва і драматург, представ-

ник напрямів «Буря і натиск» і романтизму в літературі. 4. Користь, перевага, зиск. 5. Відчуття стилю, вміння одягатися. 6. Місце для відпочинку та оздоровлення. 7. Героїня давньогрецького міфу, яка напророчила падіння Трої, але якій ніхто не повірив. 8. Італійське місто-побратим Києва. 11. Лютьнеподібний щипковий інструмент з 3 або 4 металевими струнами. 12. Творче псевдо Андрія Баб'юка, українського письменника, літературознавця, перекладача, журналіста, історика і видавця, розстріляного в Сандармосі в листопаді 1937-го. 15. Равлики, мідії, устриці та інші істоти, що живуть у черепашках чи мушлях. 16. Добровільне професійне об'єднання людей та їхніх знарядь праці. 17. Дерев'яний молоток. 18. Пташка, що підкидає свої яйця іншим. 21. Форма веселки чи коромисла. 22. «За лісом, за пралісом золота ... сходить» (загадка). ■

Кросворд №39 від 27 вересня

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

Учора в райвідділок московської поліції були доставлені громадяни Петров та Іванов. Затримані в усьому зізналися, співробітники поліції вирішать завтра...

Пропангандисти Скабєєва і Симоньян сильно посварилися. Прохо-

дить Скабєєва повз будинок Симоньян і, побачивши її у вікні, вигукнув:

— Ой, ви тільки погляньте! Висунула свою бридку пику у вікно! Краще б дупу висунула — і то було б красивіше!

— Та я висовувала, але всі одразу почали питати: «А що в тебе Оля робить? Ви ж ніби посварилися?..»

ПОГОДА

5-6 жовтня за прогнозами синоптиків

Київ: ясно, з проясненнями. Вітер західний, 1,2-2,6 м/сек. Температура вночі +10...+11, удень +18...+19. Післязавтра вночі +11...+12, удень +16...+17.

Миргород: мінлива хмарність. Уночі +10...+11, удень +18...+20.

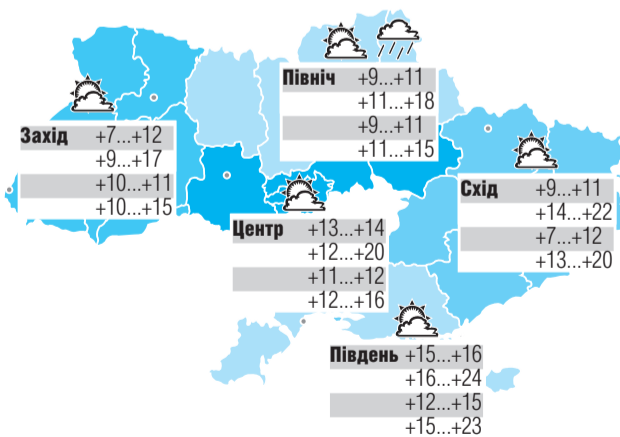
Вінниця: невелика хмарність. Уночі +9...+10, удень +19...+20.

Одеса: ясно. Уночі +14...+16, удень +19...+21.

Курорти Карпат: мінлива хмарність.

Трускавець: уночі +8...+9, удень +14...+18.

Моршин: уночі +8...+9, удень +16...+18.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,
«Фінансова експертиза», «Здоровенкі були», «Це — працює!»,
«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,
«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,
«Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах:
«Преса України» — у Києві Зам. 3009040
«Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок №195
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини Тираж 58168